[Par Pierre Ayrault]

éd. orig.

P. ÆRODII, QVÆSITORIS ANDEGAVI,

DE PATRIO IVRE, *Ad filium Pseudojesuitam.*

PARISIIS,

Apud Ieremiam Perier, via Iacobæa, ad Bellerophontis insigno.

M. D. XCIIII.

Cum priuilegio Regis.

AD LECTOREM.

Via iam per triennium quæro filium meum maximum (est enim inter Iesuitas) quod priuatim præstitissem, facio publicè. Ago vt cũ reo absente ac fugitiuo: hoc est, annotatione & programmate. Itaque, si tibi videbitur (ô Lector) me non immeritò expostulare ac conqueri: eueniátque fortuitò vt obuius sit furtiuus ille & seductus adolescens: fac (quæso) lectitet hunc libellum. Posteà, non recuso, si quid sui iuris, arbitriíque est, quin mihi pareat, aut non pareat patri. Andibus, anno M. D. LXXXIX. *Mense Octobri.*

P. ÆRODII, QVÆSITORIS ANDEGAVI, DE PATRIO IVRE

Ad filium Pseudojesuitam.

QVID est quod Nazianzenus ille, in oratione apologetica ad populum, plus dicit esse in potestate patris quæ est à Deo Opt. Max. quàm in ea quæ ab hominibus siue lege, siue moribus inducta est ? Hoc vnum, HONORA PATREM TVVM, ET MATREM TVAM, potentiusne est in liberos, quàm fulmen illud abdicationis, quod Græcorum erat institutũ? quàm ius illud vitæ & necis: quod, licet abominandum, tamen & nostrum fuit, & multorum olim populorum? quàm trinæ illæ emancipationes, totidémque venditiones, quæ fuere potissimùm Romanorum? Si filius non obtemperasset: pater, his legibus, sibi ipse ius dicebat. Idẽ citabatur accusator, idem testis, idémque

iudex. Prætereà, quæ ſupplicia habebat in poteſtate, ea erant huiuſmodi, vt ſola cogitatione acerbitatis filius deterreretur quicquam audere & velle quo violaretur pietas. Deo contrà, ſufficit iuſſiſſe. Officioſo præmium promittit: contumaci, nihil irrogat. Atqui lex potentior eſt quæ punit, quàm quæ iubet duntaxat: & præualet auctoriras quæ ſua eſt, quáue ſuo iure quis vtitur, fruitur: quàm quæ ita demũ iuſta ac legitima eſt, ſi impetrata & accepta. Iam verò, quid operabatur ſumma illa patria poteſtas, humana (dico) non Diuina? operabatur vt ea quæ priuata eſt, publicâ aliquando maior eſſet. Vt qua in re officium Magiſtratus debile, ac quaſi mancum videretur eſſe: ibi, tanquam prouocatione aliqua, auxilio, ſubſidióque eſſet domeſtica diſciplina: hoc eſt, plus poſſent in liberos parentes, quàm lex, legiò-ve, aut ipſa ſumma Dictatura. Cn. Martius Coriolanus pergebat infeſtoagmine aduerſus patriam. Quis illi è manibus ſuccuſſit arma, quis faſces, quis imperium, niſi vna Veturia? Qui Legatis Senatoribus, Magiſtratibus, Sacerdotibúſque non ceſſerat, matri ceſſit: & quem neque maieſtas Im-

perij, neque religio dimouisset, mouit appellatio matris. Tribuni Consulari potestate, Cn. Seruilius, L Sergius, M. Papyrius contendebant inuicem quis eorum bello aduersus Laecicanos potissimùm præficeretur. Singuli sese anteponebant: & curam vrbis, vt ingratam atque ignobilem, aspernabantur. Patres, cùm hoc certamen mirabundi conspicerent, neque Dictator esset qui cogeret Tribunos: Q. Seruilius: Quando nec ordinis huius, nec Reipub. (inquit) vlla verecundia est: patria Maiestas altercationem istam dirimet. filius meus extra sortem Vrbi præerit. Quid pater C. Flaminij, Tribuni plebis? ferebat inuito Senatu legem Agrariam: atque intercessioni collegarum non parebat. imo nec exercitu quidem absterrebatur aduersus se conscripto, si perseueraret in sententia. Pater ei pro rostris legem iam ferenti manum iniicit. Quid filius? descendit: & cui nihili fuerat tota Reipub. maiestas, auctoritas, prærogatiua: fractus est priuato imperio: & ne minimo quidem murmure destitutæ concionis reprehensus est Tribunus, vt li. v. Valerius scribit. Quo modo itaque fieri posset, quin, quod ad ius patrium attinet,

plus viriũ eſſet in legibus humanis, quàm in eo nudo ac ſimplici præcepto quod à Deo olim per Moſem datum, & acceptũ eſt? Si verum eſt quod Halicarnaſſæus ait, propterea apud Græcos hæc monſtra ordinaria fuiſſe, contumaciam, impietatem, Parricidium: Romæ, rariſſima: quia, quam poteſtatem hi veteres Legiſlatores, Carõdas, Pittacus, Solon parentibus tribuerũt, mollem ac debilem dediſſent: quam Romulus contrà, liberam, plenam atque ſine exceptione, ſic vt toto Romano Imperio vix vnus Malleolus ſit iuuentus. quid de hoc mandato dici poteſt, quòd nulla exhæredatio, nulla crux, nulla pœna ſanciebat? Nemo his ita putet ſatisfactum, quòd, vt aliis omnibus legibus, ita Moſaïca, parricidium non ſolummodò grauiter punitur: verùm etiam quicquid à filio pronunciatum ſit inuerecundè. Neque enim hîc tractamus de auctoritate Magiſtratuum, neque de ea omnino vi & poteſtate quæ cernitur in foro, aut in iudiciis. De ea agimus quæ poteſt exerceri domi: quæ inter Penates: & quam patres, non patriæ, ſed familiæ, ſuis auſpiciis habent in liberos, hoc eſt, ſine vlla prouocatione alterius, &

nullo iudicis officio intercedente. Nam qui ope aliena punit: non punit, ſed accuſat. Atqui, præter id quod iam Gregorio obiecimus, tantùm abeſt vt oraculo illo cœleſti parentes plus iuris habeãt in ſuos, quã his aut illis hominũ legibus: vt ne vel minimum quidem dici poſſint accepiſſe. Nam vnicũ iſtud, HONORA PATREM: ſi filius non fecerit, quid tribuit patri? Allicit quidem præmio, hoc eſt, vitâ beatâ ac diuturnâ: ſed, quaſi in ea aliquid inſit quod Natura abhorreat ſpõté, patri pœnam nõ commiſit. Errauit itaque Moſes: & cùm poneret leges à Deo latas, in hac patria negligentior fuit? Nefas eſt dicere. Nam & priuſquàm eſſet, hæc poteſtas erat quam quærimus: argumento eſt, quòd Deus nõ imperaſſet Abraamo, *filium vti immolaret*, niſi alioqui in eum ius vitæ ac necis habuiſſet. Iuſſiſſet Deus? feciſſet pater? tolleraſſent proximi, alieníve, quod nullo caſu, nullo tẽpore, nullo iure licuiſſet patri? Sed & qui Moſem anteceſſerunt, non ita ſolliciti fuiſſent de matrimonio liberorum: id nempe ſui iuris, at bitriíque eſſet, non contrahẽtium (hinc enim & Diluuium) neque liberi ipſi tam cupidi paternæ benedictio

nis: quid ampliùs? ſola denunciatio à patre facta Magiſtratui, vim non habuiſſet plenæ probationis aduerſus filium contumacem: niſi iam illo tempore ſumma fuiſſet patria poteſtas, auctoritáſque domeſtica. An Deus igitur poſteriore lege priorem illam antiquaſſet, ſolo verbo dimetiens cultum? Si ita eſſet: quid diceremus pro Nazianzeno? Eſſet proculdubiò quid diceretur, niſi homini & Chriſtiano, & Epiſcopo videretur obſiſtere ea ipſa Chriſtiana Religio, quam quaſi ab eo tamen accepimus. Nam paterna auctoritas, ſi quæ eſt hodie, ſic ab ea deſciuit, quam ſiue Deus, ſiue Natura ipſa, ſiue leges præſcripſere ab initio: & propterea deſciuit, quia neſcio quo pacto pietatem à Religione ſeiungimus, vt inter Chriſtianos nihil planè iam patrium ſit, niſi ipſa appellatio ac denominatio patris. A re ſeparata eſt pietas: in verbo hæret. Poſſet Chriſtiana diſciplina, atque ea Diuina conſtitutio quam laudat Gregorius ille, ſtabiliiſſe domeſticam diſciplinam, ſi Chriſtiani eam precipuè labefactent? Veruntamen ante omnia ſatisfaciamus magno Theologo, poſteà videbimus an verum ſit, nullam poteſtatem

nobis ſupereſſe in liberos: aut ſi ſit etiam tantilla, num adhuc ſit huiuſmodi, vt deſpici, violaríque tamen non debeat. Certum eſt, quam atrocitatem Legiſlatores olim inuenêre, quò redderẽt patriam poteſtatem ampliorem: aſtutè, atque ſubtiliter inueniſſe: videlicet, vt eâ appoſitâ, vi, aut ſpontè filij eſſent officioſiores: útque ab ea obſeruantia nullo pacto diſtraherẽtur, quam, nõ Lex, non rogatio aliqua, ſed natura a lacte hominibus infudiſſet. Sciebant itá eſſe libidinoſam adoleſcentiam: eâ arrogantiâ & laſciuiâ: ſic regi, domaríque difficilem, vt exiſtimauerint neceſſe eſſe terrore reparari ac refici quod á natura malignitate deprauatur: vt, quemadmodum antiquitùs laceratione ac ſanguine fidem debitorum conſeruaſſent: ſic repreſentatione ſuppliciorum quę verſarentur in ſola parẽtum poteſtate, inſinuarent liberis obedientiam, euincerèntque ne quicquam ſuſciperent, agerent, cui hi priùs non annuiſſent a quibus & vitam & eruditionem habuerunt. Cæterum, id nõ repugnare pietati. hanc enim ita eſſe a natura: ita à parentibus pro liberis conſilium capi, vt tamen certiſſimè crederent

nunquam poſſe euenire quod permiſiſſent: videlicet à patre filium venundari, abdicari, interfici. aut ſi accideret quamdoque: ſic eo merito, ea conſideratione fore, vt ſi ipſa iuſtitia ius dixiſſet, haud quicquam iuſtius, meliúſque dici, agíue videretur. At Deus res aliter tractat. Quod iubet, apertè iubet, non obliquè, nō pedetentim. Nihil ei circuitu opus eſt, nulla ei præfatio neceſſaria quâ perſuadeat verum, bonúmque eſſe quod poſtulat. Cur ita? quia tam bonus eſt ſua ſponte: tanta prœrogatiua in eo eſt iuſtitiæ & æquitatis, vt qui eum audiat monentem, pareat, acquieſcat incontinenti. Plures Religio continet, quàm metus. Exempli gratiâ. Filius petulantior erat: proptereáque ſæpè familiâ eiectus: Imò & tādem a parentibus abdicatus, quia in eum nihil humani proderat quicquam? Si tranſibat ad Chriſtianiſmum: hoc ſolo (Septimius inquit) reuertebatur ad bonam mentem: vnicâ hac ſuadelâ reſtituebatur pietati & officio. Profectò ſi Naturæ, legibúſ-ve hominum Deus interpoſuit ſeſe: nihil inde detraxit tamen. Imperauit obedientiam: ſed poteſtatem non ademit. Imò, longè

post christum, ea quæ necis aut vitæ fuit, valuit inter fideles. Et si quid veteres Christiani redarguerunt in Paganis, veluti infanticidia, aut gladiatorios ludos: aduersus ius illud horrendũ nihil dixerũt. Vtcúnque Deus Opt. Max. nudè pronunciauit, HONORA PATREM TVVM ET MATREM TVAM nihilominùs duab⁹ pręcipuè de caussis leges hominũ anteuertit. Vnâ: quia cõstans ac perpetuum est quod iubet. nostra, quotidiè immutantur. Si quid hodie placet, cras displicet. Videre est in eo ipso iure quod à Romulo introductum est. Nam initiò licebat sine exceptione filium interficere. posteà: nisi consilio adhibito. Rursus, non inauditum: denique, non iudicio domestico, sed per Magistratum. Imò verò tandem ius illud extremum euanuit prorsus. Alterâ: quia si edictum Cõsulare Prætorio maius est: honorariũ, Ædilitio: necesse est eo tanto Diuinum humano anteferri. Quamobrem? quia prudentia humano tàm falli, quàm contemni facilis est, Inquit Tertullianus ille. Iin Do, nihil tale est. Ergo Gregorius, qui ista sentiebat, & qui pręcepto Domini nullam limitationem afferebat: cùm mũ-

dum vertiſſet, & contra votum, impeteriúmque patris, monaſterio deditus, refugeret paternum Epiſcopatum: pertimuit tandem. Poſſim patri meo Opt. ſine fraude (inquit) impius, inobediénſque eſſe? accerſiri contumaciæ, fierique reus naturæ violatæ, pollutæue? Igitur miſſâ ſolitudine redit domum. Sedem, Eccleſiámque accipit. Et hoc facio (inquit) iuſſu Dei magis, quàm hominum metu. Itaque (O pater) dicto iam audienti præbe benedictionem. Poteſt Gregorius ille ſic accipi. Sed ſi nihilominùs verum eſt, iam ne extare quidem vlla veſtigia patriç illius poteſtatis quam quęrimus: ſíque auctoritas domeſtica hodie vix in vmbra & imagine conſiſtit: quî ille omnino defendi poſſit? Iam diù abrogata eſt contrario vſu (Et diximus) ſumma vitę ac necis poteſtas illa. Nec vltrà eſt pignori, aut venditioni locus. exhæredationi, ne vix quidẽ. Quicquid acquirit filius, ſibi hodie acquirit, non patri. In ius vocat, accuſat ſine veniâ. Denique (vt aiunt) ea Religio nunc eſt, ea traditio Eccleſiæ: filium, quamlibet vitam inſtituat: nubat, aut monaſticã voueat: poſſe iſta omnia ſpreto, inuitóque

patre. Quâ igitur in re, aut quo in negotio conſiſteret inter Chriſtianos, (ô Nazianzene) Dei & Naturæ elogiũ illud, HONORA PATREM In quo collocabas auctoritatẽ, maieſtatém ve domeſticã, cùm tantópere reformidabas in eam ne impingeres? Si illis caſibus quos attigimus, poſſunt liberi parentibus impunè non parére: qui hi ſunt quibus ex vetere iure nunc non liceat quóque? quę capita domeſticę diſciplinę Chriſtiana etiamnum approbat fides? Dicemus ante omnia, & quaſi per auerſionẽ, ſtultum, impiúmque eſſe, ponere & affirmare, ſi debilitata eſt patria poteſtas, ſi diminuta, & quaſi redacta in ordinem, nullam propterea ampliùs eſſe: aut vt fuerit abrogatũ imperium domeſticum (nam & Romani ſic appellabant) propterea ſequi, remotam eſſe ab ea poteſtate cùm pietatem, tum reuerentiam naturalẽ. Deinde, deſcendendo ad particularia, inſpiciemus ſi ſingula ſunt huiuſmodi, vt in ijs ſit neceſſe, aut non, liberos adhuc parentibus obedire: Facilè id obtinebimus, ſi ſcrutabimur quid eſſet apud veteres quod ita à liberis exigebant, cùm tantum ius, tantam poteſtatem parenti-

bus largiebantur. Certum eſt, hoc propterea non feciſſe, vt parentes in cauſa liberorum eſſent pro Magiſtratu: &, quēadmodnm in Foro ius ciuibus dicitur a Prætore, ità a patre fieret domi, quocúnque modo, & aduerſus quemcúnque liberi deliquiſſent: denique, non vt alia eſſet Iuriſdictio publica, alia domeſtica. Criminibus enim publicis, & ſi quid cōmitterent extra Forum, prępoſitus erat Magiſtrat⁹. Neque benè cōcluditur, Reus eſt filiusfamilias: ergo nullus ei Iudex debet eſſe præter patrem. Certè quidem Romę, & apud quaſdam alias gentes (de quibus ſcripſim⁹, libro VI. Rerū Iudicatarum, cap. VII.) extitêre, qui, vi patrię poteſtatis, de eis quoque cognouêre quę liberi extra familiam deliquiſſent: cuiuſmodi ſunt Caſſius, Manlius Torquatus, C. flaminius, & alij plerique. Non igitur ea fuit occaſio propter quam veteres tantam pręrogatiuam parentibus tribuiſſēt. Ea eſt de qua Halicarnaſſęus in Romulo: nempe, vt cùm liberi animaduerterent quę domi in ſe poteſtas eſſet, hanc vel publicâ eſſe ampliorem: ſed & Principem ipſum vix quicquam poſſe incognitâ

causá: parentes ex aduerſo, oĩa quaſi pro libidine (ita enim Ariſtoteles in politicis) hi ſeſe obſequio vouerent, nihilque omnino niſi ex formula agerẽt, hoc eſt, *Si nõ edictũ, præſcriptúmque a parẽtibus.* sibi neque velle, neque nolle aliud eſſet eo excepto quod ab his, tanquam a fonte & capite accepiſſẽt. Denique, vt, quemadmodum frẹno, calcare & bacillo admoto paret equiti iumẽtum: ſic metu tantẹ diſciplinẹ, filiusfamilias, quaſi altero Deo, auctorique ſuo, faceret, pareret patri. Sanè ſi nihil aliud maiores noſtri voluiſſent quàm frænum adoleſcentiæ apponere: ſi nihil niſi ea vitia impedire, ad quæ a natura eſt procliuior, finiiſſent eam poteſtatem ætate, dignitate, aut conditione aliqua. Atqui filiisfamilias quoſcúnque annos attigiſſent, quemuis iniiſſent magiſtratum, Sacerdotiúmue, ſemper erant alieni iuris. Quid igitur? quicquid pater de liberis ſtatuiſſet, cuilibet vitæ deſtinaſſet, etiam ruſticæ, vt L. Manlius: intuitu tantæ poteſtatis, contra quàm nulla eſſet interceſſio, nullum auxilium, omnis obedientia erat neceſſaria. Ea re eueniebat, vt filij negotia omnia ſic a patre proficiſceren-

tur, vt ab origine, exemplar: a ſcaturigine, riuulus. Sanè, ſi, filio ab ea aberranti viâ: ſi contumaci, ſi inuerecundo alij duriores pœnas inuenerunt, alij leuiores: ſi alibi patri iudicium dedere, alibi querelã, teſtimoniúmue duntaxat: imò verò, ſi lõgo interuallo pœnæ omnes domeſticæ abiere in deſſuetudinẽ (de animaduerſione puerili, nihil ad rem) non propterea ſequitur, deſiiſſe rectum eſſe ſua ſpõte quod de pietate eſt conſtitutum: non ſequitur, ceſſare legem, edictúmque omnium Gentium, *Liberi quacúnque in re parentibus dicto audiẽtes ſũto*. Iura, etſi impunita, iura sũt vt, de adulterio, licet de eo vix agatur, attamen ſemper naturâ ſuâ turpe eſt. Si negligentiâ, aut diſſimulatione non punitur: lex quâ prohibetur, non minùs pudica & honeſta eſt. ſic obedientia liberorum, nõ minùs iuſta ac legitima, ſi inulta eſt plerúmque. Ex Moſe hoc pręcipuè cognoſcitur. Vt pater filium ſuâ manu occideret, noluit quidem. voluit impetrari, ac fieri per Magiſtratum. ſed hoc ſine alia inquiſitione, quàm quòd pater ita poſtulaſſet. vnde profectò colligitur, patrem apud Iudæos quoque ius vitæ & necis habuiſſe.

Nam

Nam quamuis retardatum eâ formulâ: nõ tám difficile est petere parricidium, quàm facere. Verumtamen, Iudæus ille Legislator quo crimine volebat filium à patre deferri posse, & eâ delatione solâ lapidari incontinenti? an quia parricida, aut sacrilegus? quia perduellis, quia latro, aut adulter? an denique quia in legem aliquam publicorum iudiciorum commisisset? Audiamus eum loquentem: Si genuerit homo filium contumacem ac proteruum, qui non audierit patris, matrisve Imperium, & coërcitus obedire contempserit: apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij: dicéntque ad eos, filius noster iste proteruus ac contumax est: monita nostra audire contemnit. Vacat comessationibus, luxuriæ, ac conuiuiis. Lapidibus eum obtuet populus: & morietur. Quę vitia hìc narrat nisi commissa in parentes, nisi fàmiliaria ac domestica? nisi patrata in foco, non in foro? Profectò, quemadmodũ voluit militaris disciplina, vt contumacia in milite esset capitalis, quia nulla alia re res tàm periclitantur: sic domestica, in qua pater est pro Dictatore, necessariò po-

ſtulauit, vt omnes qui eſſent in familiâ, ſerui, liberi, vxor, animalia omnia patrem vnum ſuſpicerent, colerent: neque eorum eſſet vlla alia voluntas, vlla inclinatio, quàm quæ profecta à patre illo atque Imperatore familias. Eſt apud Ælianum de Rhacone Mardo, cùm Cartomen filium, reuinctis manibus adduxiſſet ad Artaxerxem, quò eum occîdi iuberet, quia audax, quia nequam, quia perditus: & hoc identidem vrgeret: Potíſne es (Rex Perſarum inquit) ferre, & aſpicere, filio eripi vitam? Reſpondit: Eſt mihi lactuca in horto, laſciuiens foliis. Sint licet pars corporis: defringo amara, & ſuperflua. An deperit propterea, & quaſi luget ſurculo exciſo? Imò tantò effloreſcit, & eo damno fit dulcior. De me (ô Rex) ſic exiſtimes. Nam etſi mortem eius aſpexero qui familiæ officit meæ, & qui fraterculos corrumpit petulantiâ & proteruiâ: meliùs mecum eſſe arbitrabor, generéque non diminui, ſed augeſcere. Hæc Moſi, hæc Halicarnaſſæo conueniunt. Sed quò iſta magis confirmentur: quî fit, vt hæc quæſtio, *An filius aliquo caſu iure non obediat patri*, egrediens domo in ſchola mvenerit: hinc tan-

dem in iudicium: nisi quia erat anteà inaudita: & ratum, firmúmque erat nullo olim casu contigisse? Danaüs, cùm filias quinquaginta nepotibus ex Egisto vi dedisset in matrimonium: mandauerat virginibus, vt, in diem ipsum nuptiarum, gladio, quē ad hoc obtulisset, vnaquæque sponsum occideret. fecêre ex præcepto, vnâ exceptâ Hypermnestrâ, quæ Lynceum seruauit. Quid inde? tantùm abest vt sicariç istę & parricidę causam eo nomine dicerent, & paruisse crimen esset: vt contrà Hypermnestra, *Quòd non obtemperasset*, accersita sit capitis, vixque eo euaserit iudicio. Adeò in obedientia quę parentibus debetur, nulla admittebatur exceptio. negare, aut tergiuersari non licebat. Absoluta est quidem: sed paribus sententiis: sed ea hęsitatione, eo periculo (patet ex eius epistola apud Ouidium) vt Veneri & Dianæ, quasi è naufragio, & templum & tabellam construxerit, fixerit. Quo modo itaque diminueretur obedientia illa domestica, cùm, liberi etsi parendo deliquissent, paruisse, laus sit: non paruisse, crimē? Non potest filius detrectare iussa patris, inquiebat Tyberius Imperator. Vt vt sit,

obtinuit certè (inquit Gellius) siue honestum sit quod iubetur, siue medium : obtemperari debere omnino. Si turpe: ita attamen non parendum, vt fiat leniter ac verecundè: non cum reprehensione aut detestatione aliqua Differatur, declinetúrque magis, quàm respuatur quod iubetur. Sit in contumacia pudor: filius non parẽdo pareat patri: veluti Agesilaus qui patri imperanti vt contra leges sententiam diceret: Memini (inquit) te olim mihi pro legibus imperasse. faciam igitur nõ quod hodie iubes, sed quod iussisti aliquando. Veluti Acrotatus: a quo cùm parentes iniquè aliquid exigerent: honestè sic negauit: Scio vos velle vt quod iustum est faciam. ita enim olim me instituistis. Faciam igitur quod vultis: & quod iubetis non faciam. Qui apertè contradiceret, atque obsisteret arroganter: adderet petulantiæ impietatem: impietati, scelus. Etiã in bona causa filij apud parentes debet humilis esse oratio, inquit Saluianus Presbyter. Vtrum enim verum esset quod dictũ est a maioribus, *Vultu quoque lædi pietatem*, si iure aliquo filij inobedientia defenderetur? Legatus esset inuiolabilis a-

pud hoſtes:in eum verbo quoque abſtineretur: & paterfamilias haberet domi, atque inter lares,iuſtum correctorem, contradictorem,aduerſarium? Sed cur huic poſitioni tantopere immoramur, videlicet,propterea hoc ius domeſticum introduci,vt ſi quid contrà a liberis obtenderetur, omnis intercluſa eſſet refragandi ac diſputandi via?infuſum,inſitum eſt à Natura. & quod Deus ipſe nihil addidit vltra præceptum, fecit ob eam cauſam, quia ſufficiebat perſtrinxiſſe quod alioqui naturale eſſet ac cõmune inter omnes: ideóque immutabile,ideo conſtans ac perpetuum. Vt itaque doceamus,patriã poteſtatem eſſe a Natura: mulierne poteſt magis naturaliter ſubiici viro, quàm filius patri? Atqui mulier, ſolâ ſex⁹ infirmitate homini ſubiicitur. filiùs, eò ampliùs, ætate, atque beneficẽtiâ vt verò illa duo non ſint, ne,quam pariunt obligationem,eam quis dixerit expirare adepta ætate,& viribus: (quamquam quę prærogatiua inde acquiritur perpetuò durat, inquit Ariſtoteles) quæſo,vltimum quale eſt?Naturaliter ad remunerandum obligati ſumus. nam quis ab Vlpiano diſſentiat?&(vt pulchrè a Phi-

lone)delinquit in humanitatem qui ingratus eſt:qui acceptum beneficium,quãtùm in ſe eſt, non rependit. Atqui nulla maior obligatio eſt, quàm quæ à liberis parẽtibus debetur. A Deo, Dij noſtri ſunt. Quòd ſumus, quòd viuimus, quòd moueamur, paternum beneficium eſt: atque huiuſmodi beneficium, vt compenſationem non admittat. Nunquam enim poſſe accidere vt filius procreet patrem. Quæ eſſet igitur inuidia, ſi (vt ille alter Plato) exigua, pro ampliſſimis: pauca, pro multis penderentur? Quicquid poſſemus vnquam (quod Seneca dicit in contrarium, ſcholaſticè dicit) nihil eſt præ hac luce, præ educatione, libertate, ciuitate, & præ ijs quibus perpetuò ſuſtentamur, paternis, auititiſque bonis: quæ omnia certè beneficia ſunt parentum. Quòd ſi ius iſtud naturale, & ea mutua beneficentia tranſit vſque ad bruta animàtia: homo, quem Gratiæ aluerunt: cui natiua eſt vrbanitas: cederet Leoni, cicouiæ, pardo? Et ſi (vt ait Epictet⁹) Natura nõ exigit quis ſiet pater, probus an improbus: vilior, an honeſtior ſit, perpetuò pater eſt. neque ea deficit vnquam obligatio, quam procreando cõ-

traxit:is,si quid voluerit,iusserit, potéstne vllo casu dubitari sit id faciendum necne? Liberto,& filio semper honesta & sancta persona patris ac patroni videri debet, inquit Vlpianus. Sin aliquis obiiciat quod quondam Diogenes Zenoni,generatione liberos parentibus non teneri : propterea quòd ex affectu ea non proficiscitur, imo ex voluptate: & qui dat operam liberis, cùm hoc maximè agit, aliud agit, generationi non incumbit,sed voluptati:benè est,si Cynicos placeat esse: si vel a bestiis arcere hoc munus (quæ ipsæ tamen non tàm feruntur appetitu, quàm desiderio catulorum)benè est,si iam nulla sit differentia inter copulationem animalium, & eam quæ nostra est: si dixerimus, matrimonium non amplius esse iuris Gentium, sed Naturalis: si Christianis desiisse esse sacramentum.si sit denique contumelia: non fœdus,non diuinarum,humanarúmque rerum:sed voluptatis societas ac cõmunicatio quędam. Atqui ista sentirent de nuptiis:aut facerent inscij,aut tædio tãdem solitudinis ingratæ, ac iniucundæ. Verùm Socrates apud Xenophontem Diogeni abundè satisfecerat. Quid nuptię

erant neceſſariæ ſi (inquit) procreatio liberorum a ſola libidine proficiſcitur? Poterat expleri paſſim. Sed quòd nos ſubiecimus matrimonio (oneri alioqui duro) fecimus liberorum procreandorum cauſâ. Non enim tàm ſoliciti eſſemus, vxor qua ætate eſſet, quo genere, quibus moribus: ſed & natos ex eo matrimonio non educaremus ea curâ, non erudiremus, collocaremus etiam viciſſim, ſi ſola libidine ac voluptate duceremur: Quàm Philo ille diuiniùs, qui de fœdere iſto ſic pronunciauit in Dialogo! Parentes gignendis liberis ſubminiſtrant Deo. Ambo filiationi conferunt: hi corpus, ille animam. Qui itaque alterum negligit, negligit vtrúmque: aut qui operarios, is artificem. Imò verò operarij non ſunt, ſed Dij quidam inter nos: qui dum gignunt, Deum ingenitũ imitãtur. hoc differunt; quòd Deus, Creator vniuerſalis eſt: pater, ſingularis. Ille, omnium: hic, liberorum duntaxat. Quò fit vt neceſſariò (inquit) ſit impius erga Deum inuiſibilem atque incomprehenſibilem, qui erga hos Deos conſpicuos, ac familiares officia omnia non exercet. Idipſum erat in Ioanne, epiſtola 1. cap. 4.

Si quis dixerit, diligo Deum: & fratrem suum oderit: mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt: Deum, quem non videt, qui diligat? Sed & ille Legislator Iudæorum cùm inter sacra pręcepta id primum collocasset quod de Deo est, & quod ad eius honorem pertinet: eadem repetendo in Leuitico, incipit à parentibus, hos coli, hos honorari iubet: posteà, de Deo idem imperat: quasi ex æquo Dij sint, & valeant in omnem sensum positiones istę duæ, QVI HONORAT PATREM ET MATREM, HONORAT DEVM: & QVI DEVM: NECESSARIO PARENTES. Imò diuinissimus Plato, & quem possumus verè alterum Mosem appellare, de Deo postquàm multa conscripsit: Ea sunt (inquit) non tam profectò leges, quàm pręludis & exordis legum quas laturi sumus pro parentibus. Qui patrem coli effatur, pręfatur Deum. Quàm sanctè præ Teleucro, qui licet pietatem considerans, interrogatus, cur iuuenes apud Lacedęmonios, senioribus assurgerent? respondit, vt hac re assueti in extraneis, patrem & matrem venerarentur

tur tantò magis? Certè quidem pater (vt lib. de oratione Tertullianus ait) & pietatis & poteſtatis appellatio eſt. Qui igitur hanc aut illam tolleret: aut qui plus tribueret pietati, quàm poteſtati, vel ex aduerſo: tolleret vtrumque: tolleret omnem eam prærogatiuam quam pater à Natura, a Diis, ab hominibus accepiſſet. Atqui, ſi pietas eſt perpetua: ſi pręualet ſemper: ſi nullo caſu perdit officium ſuum (hinc, qui cõſecratus eſt: Pietati & Alemonæ locus) cur aliud de poteſtate diceremus? cur vbíque non valeret? Quęſo, conſideremus quò bonum ſit argumentum quo Tertullianus vult euincere, Chriſtum Deum eſſe, non Patrem, ſed Filium. Non veni (inquit facere voluntatem meam, ſed patris qui miſit me. Hanc adimpleuit vſque ad mortem. ergo non erat pater, ſed filius. Quam vim haberet ea argumentatio, ſi voluntas filij alia a patre aliquando eſſet? Quid maieſtatis, quid amplitudinis adiiceret Deo ſumpta a nobis patria iſta cognominatio (nam quî aliter ſe ſenſui noſtro ſubiiceret?) ſi verbo nulla proprietas eſſet, nulla ſubſtantia? ſi a liberis, parentes: a parentibus liberi ſola appellatione di-

ſtinguerentur: & varij eſſent, non iure, ſed nomine duntaxat? At, cedo, quâ alia re iam diſtant? Emancipatio non neceſſaria eſt ampliùs. Si poſt ventrem filius ſtatim loqui poſſet: qui mores noſtri ſunt, ſic diceret: Te ad hoc agnoſco (pater) vt nutrias me. Ingenuum edidiſti: & poſt duodecim, aut quatuordecim annos, mea vitæ electio eſt, non tua. Modò in corpus nihil auſim conſultò: ingratus, officioſúſue ſim: quis incuſabit? Abrogata eſt patria poteſtas. Quòd ſi Nemeſis obtenditur: lucrum eſt in mora. Verumtamen vt ſola hæc eſſet perſuaſio, quòd qui offendit patrem, Deũ reuerà offendit: quòd, interdici aſpectu patris, præcipua pœna eſt: denique, quòd eius imprecationibus affici, nihil filio tam horrendum (vt de ea re poſteà ampliùs) ea ſatis adhuc ſufficerent vallandæ ac ſuſtinendæ eximiæ eius poteſtatis, quam tamen ſic proſtratam ac diminutam hodiè querimus. Sed, quæ deprauatio eſt, certè ea non ſufficiunt. Præualeret antiqua illa ſeueritas Romanorum: hoc eſt, *Lex indemnatorum*, de qua & Halicarnaſſæus ille, & Quintilianus ſæpe. Cur ita? Reipub. nihil eſt aliud quàm plurium ædium priuatarũ

collectio in vnum. Porro, eius incunabula sic incipere à parentibus, vt qui dixerit, familiã, tanquam genitale ſolum, matricẽ, radicémque eſſe: Rempub. verò, coloniã: veriſſimè & aptiſſimè dixerit. Qui itaque ciuitatem optimè inſtitui velit: qui ab ea pelli laſciuiam, qui crimina, ac facinora omnia: prouideat domeſticę diſciplinæ. Si domi modeſtos fecerit, ſi continentes, ſi paratos ad obediendum: migrabunt in Rempub. eâ natura, ea informatione, eo animo. Mutabunt limina, non mores. Contrà: eam molliter curet: ducat loris mollioribus: proditiones, cædes, rapinę, adulteria ſcaturient incontinenti. Hinc factum eſt (opinor) cur vltrà illam poteſtatem domeſticam, quaſi ea per ſe imbecilior eſſet, Lares eo amplius præpoſuêre domeſticis ędibus, vt pietatem Religio ſtabiliret: perficeréntque ambo, tanquam validiſſima retinacula, vt quemadmodum infans digitulo ductus, ad extremum ſolitarius ambulat: ſic vir in Repub. beneficio priuatæ diſciplinę, ſibi lex, formuláque eſſet: putarétque Magiſtratui apponi faſces, non terrori, ſed ornamento. At mehercule nihil abſurdius, turpiúſue eſt, quàm ali-

quid hîc Religioni imputari. Nam (si verum est quod iam anteà attigimus) Religio Christiana plus destruit hanc potestatem, quàm erigit ac confirmat: nihílque liberos nostros tam auocat a pietate & officio, quàm quæ nunc collocantur vt contraria, Deum colere: &, Colere parentes. Mirum profectò! Præcepta quę conueniebant, & quæ vnà poterant impleri, dicuntur hodie opposita, & ea sic pugnare inuicem, vt qui pareat vni, alterum violet. Vnde axiomata tam noua & inaudita? Ex ea, quę & quondam fuit, disputatione Philosophorum: videlicet, *An semper, atque in omnibus iussis patri parendum esset.* Nã quemadmodum fuére qui ita tractarunt hanc quæstionem, vt Bias sacrilegium: Nullus (inquiebat) est sacrilegus. Nam si ,, omnis locus est Deorum; fur nihil trans- ,, fert ex loco sacro, quin in sacrum non ,, transferat: Sic de patria potestate Philo- ,, sophi illi subtiliter: Nihil (aiebant) patri ,, necesse esse obsequi. Nam aut rectè im- ,, perat & istud faciendum est, non quia iu- ,, bet, sed quia ius est. Aut perperam: & ne- ,, quicquam faciendum: quia fieri id per se ,, non oportet. Parendum itaque nunquam. ,,

" Atqui non erat integrum dilemma, inquit Gellius. Esse enim quędam νεσά, atque ἀδιάφορα, in quibus propterea parendum est omninò. Deindè, quod sua vi, naturáque sua bonum & honestum est, eo magis etiam faciendum, quia ampliùs iubetur. Alij contrà distinguebant: in quibusdam parendum: in quibusdam minimè. Quid enim si proditionem patriæ, si necem matris, si Principis, si alia quędam turpia & impia pater imperaret? Sic, vbi apud Theologos cœpere hęc agitari: *Possítne quis simul seruire Deo, & hominibus: an Deo magis, quàm patri* (quasi vlla esset dubitatio pro Deo, si quid imperaretur impiũ) incidimus in pares sententias Philosophorum, hoc est, varias, inutiles, infames. Certè eos quidem non detestor qui separarunt turpe ab honesto: a iusto, quod iniustum est. Neque eos etiam omnino, qui constituêre quædam indifferentia & media. Est quod aliquo modo possit excusari. Sed tutiùs fuisset proculdubiò, si in ea re nihil mouissent; hoc est, si ab eorũ sententia non discessissent, quæ erat vna, & singularis, OMNIBVS QVÆ PATER IMPERAT, PARENDVM. Nam vt

vera ſint quę cauillando diſtinxerunt: verſantur nihilominùs in procliui, & talium quæſtionum periculoſiſſima eſt definitio. Quàm cautiùs, prudẽtiúſque Philo ille in Decalogo, qui ad prima capita vtriúſque legis ſic diuiniſſimè, vt omnia: Qui relictis aliis omnibus negotiis ſolo ſe diuino cultui applicant: aut qui, relictâ ſanctitate ſolis parentibus, ſolíue hominum ſocietati, quaſi aut Dei, aut hominum ſolúmmodò amatores: ſemiperfectæ ſunt virtutis. Imò, qui partem alterutram lęſerit, ambas læſerit. Planè ſunt quæ in medium nunquam adduci poſſunt, quin noceãt ſtatim. Titubant iactata: examinata, amittant fidem. Quæſtiunculæ cibos imitantur. Nam vt delicatiores faciliùs putreſcunt: ſic nimis agitatæ ac diſtinctæ, vitiant regulam, ſi ſubſit Concilio Pontifex: ſi populo Imperator: ſi Regno Democratia antefertur: ſi in Religione oppoſita admitti poſſunt: prima fronte hæc pulcherrimè tractantur. ſed virus in concluſione eſt. Nam ex his diſputationibus primo quoque die emergunt ſciſmata, ſeditiones, bella ciuilia. Quæſtio quâ de agitur, eſt eiuſmodi. Qui enim ſemel dubitauit, Re-

uerentia, atque obedientia domeſtica an perpetua debeat eſſe: neque aduerſus Tarquinium amplexus eſt ſententiam Turni: Nullam breuiorem eſſe cognitionem, quàm quæ inter patrem & filium: paucíſque verbis tranſigi poſſe. Ni pareat patri, habendum infortunium: quomodocúnque Naturam ſemel violauerit, læſerit: incontinenti lædet opprobrio, lædet vulnere, lædet parricidio. Præualebat igitur antiquiorum Philoſophorum determinatio hæc: OMNIBVS QVÆ PATER IMPERAT, PARENDVM. aut ſanè, ſi quid in contrarium accideret, vtilius erat hoc vnum prout eſſet accipere: quàm ex particulari quodam negotio, diſputare aliquid cõtra commune preceptum, atque id ſiue in ſchola, ſiue in foro, ſiue in Eccleſia definire, Hoc Cicero prudenter in officiis. nemo enim ibi legerit has queſtiones Ratum, tranſactúmque habuit, nunquam filio primas dari oportere, vt nec ſubdito aduerſus Principem: ſeruo, aduerſus dominum: diſcipulo, in Magiſtrum. Non quòd non mente & ratione præualeant quandoque: ſed quia in ipſa comparatione & oppoſitione perſonarum, ineſt læſio

& in-

& iniuria. Ius quod deprimitur, aufertur. Romæ in centumuirali iudicio, quo Accia Variola arguebat testamentum patris, Prætorij viri, ob immodica legata quæ effuderat in nouercam: tot patres, tot filij familias affuêre, auxij vicissim ni aliquid patri, ni filiæ contrà præcipuè tribueretur: vt iudices sapienter (inquit Plinius) reliquerint rem indecisam, ne esset quo liberi vllo casu sese parentibus anteferrēt. Sed vt breuiùs agamus: in his quæstionibus quos potissimùm sequemur? Philosophos, an Apostolum? Hic ita ad Collossenses: *filij obedite parentibus, per omnia. hoc enim placitum est Domino.* Cùm expressit hanc clausulam, *per omnia*: nonne illa duo explosit, in quibusdam parendum, aut non parendum? & rursus: Nihil necesse est obsequi? Nec mouet quod obiiciatur: Quid ergo si pater proditionem imperaret? quia fingere est quæ non contingunt, aut ita raro vt debeant negligi. Contrà, perpetua præsumptio est, quisquis sit paterfamilias, probior aut improbior, nihil eum filio vnquam mādaturum quod turpe, aut iniquum esse certò sciat. Etiam impudica filiæ imperat pudicitiam. Præ-

tereà, qui diſputat de iuſſu: aſſignat (quæ Naturæ non reſpondent) ſenectuti, ignorantiam: adoleſcentiæ, conſilium. Facit filium Iudicem, ſintve paternæ actiones iuſtæ, an iniuſtæ: rectæ ſua ſponte, an per interpretationem. quæ omnia naturę & honeſto non conueniunt. Serit ibi iurgia & lites, vbi vna virtus debuit eſſe(quę fuit præcipua Lacedemoniorum) videlicet obedire, & ſine cunctatione obedire. Sed quia error inualuit, & iàm difficilè cicatrix obduci poteſt; videamus quæ erant illa media, atque indifferentia de quibus Gellius. Vt ſi (inquit) pater imperaret ire
" in militiam, rus collere, capeſcere hono-
" res, cauſas deffendere, vxorem ducere,
" quò iuſſum eſt proficiſci: accerſitum veni-
" re, & alia hoc genus, quę ipſa per ſe ne-
" que inhoneſta ſunt, neque turpia: ſed pe-
" rinde vt geruntur, ita ipſis actionibus vi-
" dentur aut probanda, aut reprehendenda.
Nam ſi contrà imperaret vxorem ducere infamem, propudioſam, aut criminoſam ſi pro Catilina, pro Bibulo, aut Clodio cauſam dicere: quia hic numerus turpitudinis accederet, quod iuberetur deſineret eſſe ἀδιάφορον. Si itaque hæc placerent

finita esset quæstio. Quoúsque necesse sit obsequi: nisi quòd quæ Gellius disertè pronunciauit esse indifferentia, nempe, *vxorem ducere*, &, *capescere hoc aut illud viuendi genus*: hodiè prædicantur esse huiusmodi, vt in iis nihil adferat consensus, auctoritásque patris. possit filiusfamilias ducere vxorem: possit se dedere Ecclesiæ: possit. Monasterio, non modò spretis parentibus, verumetiam inuitis, atque expressè prohibentibus. Quod omnes Academiæ, quod fora, quod iudicia omnia, sine prouocatione, Naturæ & Pietati tribuebant: abiudicant Religione & fide. Sed de voto hîc (quæso) potissimùm. Nam aut tua accusatio est, qui me inconsulto te addixisti Iesuitis: aut mea in contrarium, qui, si id tibi permittit Ecclesia, ex ea re doleo tamen. De matrimonio Paquerius noster sic eruditè in epistolis, vt qui lineã præterea apponat, magis officiat sibi, quàm picturæ. Id ei certè suffragatur, quòd Patres in Synodo Tridentina tandem magnificè decreuerunt: Licet nuptię clandestinæ (quales sunt quæ sine consensu patrum contrahuntur) tamdiu pro nuptiis habeantur, quandiu eas non impro-

bauerit : Ecclesia nihilominùs iustis de causis tales nuptias prohibuisse & abhorruissè in vniuersum. Ratæ, irritæue sint omnino: legitimæ, aut illegitimæ: vult sui arbitrij esse, non parentum. Suffragatur Christianorum Principum constitutio, quæ talem coniunctionem iubet Raptum esse, non *Nuptias*: aut si sint, distrahit gladio. Duo tamen adiiciam, non eo fastu, arrogantiáue, vt ex his quicquam in eo contractu confirmem, aut infirmem, quæ vel Ecclesiæ, vel optimis Principibus nostris prudentissimè placuerunt: sed vt liberi nostri hoc semper habeant in ore, Non omne quod licet, honestum est: caueántque, ne, quâ fuerint despicientiâ, contumaciâue in parentes, eâdem (quæ diuina est vltio) sint erga se etiam sui. Vnum est de Rebecca, & de filia Thamnathei, quas licet Deus ipse destinauisset; Samsoni hanc, Isaacco alteram: voluit tamen matrimonia ista fieri paterno voto & arbitrio: Rebeccam postulari a Bathuele, matre, & auunculo: nec mandato, aut internuncio filij, sed Abrahami. Innocens eris (inquit ille ad seruũ) a maledictione mea si veneris ad proximos meos, & hj non

dederint tibi. Angelus Domini præparauit eas nuptias: patres cõtraxêre. Alterum eſt Tertuliani ad vxorem. Vnde ſufficiam (inquit) ad enarrandam fœlicitatem eius matrimonij quod Eccleſia conciliat, & confirmat oblatio, & obſignatum Angeli renunciauit: pater, ratò habet? Nam nec in terris filij ſine conſenſu patrum ritè, & iure nubent. Hoc innuit proculdubiò: Nuptias Chriſtianorum eò fœliciores, beatioréſque eſſe, quò à Deo magis comprobantur, quibúſve, vt in ſeculo parentes ſic in cœlo conſenſerit Deus. Idem ſub commodo viſum eſt Sotero, idem Euariſto, & Ambroſio. Agamus itaque de votis: non, ſi ea valeant ipſo iure. Nam id piè habemus pro conſtanti. Neque etiam, ſi vita Religioſorum, imò ſi Eccleſiaſticorum omnium purior, beatiórque eſt vitâ & conuerſatione Laïcorum. Nam neque id reddimus controuerſum. Romanos non imitamur, qui Magiſtratum Pontifici anteponebant, Sed vel Iudæos, qui Leuitas: vel maiores noſtros, qui Druïdas Magiſtratui. Quin id agamus (inquam) an in votis celebrandis liberum ſit arbitrium liberorum. Denique, vno verbo, An filius

possit vitam Ecclesiasticam profiteri inscio, aut dissentiente patre: hoc est, si, quemadmodum in reliquis sacramentis, quò rata ac perfecta sint, quædam insunt legitima ac solemnia: sic in sacramento Ordinis necessaria sit exhibitio, & oblatio patris. Sic nos de ea re quidem vt est mediocris Iurisconsulti secretiora vestra aut scire, aut capescere Quòd si vel Theologia ipsa, vel illi tui sollicitatores aliquid habent magis absconditum quo possint mihi abundè satisfacere: fac intelligam primo quoque die, vt quod ad me attinet, definitioni eorum acquiescam: tu contrà, desinas latitare: quinimò palam, & cum fiducia occinas illud quod deprauatum ex D. Hieronymo fortasse tibi sæpe obiiciũt, Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem. Videamus itaque imprimis quæ voti obseruatio esset Paganorũ. Nam etsi a vero cultu aberrabant, nihil tamen in Religione sua prætermiserunt (nescio an superauêre nos ipsos) quod eius honorandæ, tutandæ, amplificandæque esset. Sese, an sua vouerent: prętereà, in quam causam, nihil intererat Paganis. Semper nihilominus quæsitum esset, va-

luiſſétne votum ſine conſenſu & voluntate patris. Profectò ſi ageretur de immolandis liberis, certum eſt oportuiſſe eos offerri a parentibus. Patet ex Tertulliano ipſo in Apologetico: cùm (inquit) pro- „ priis filiis Saturnus non pepercit, extra- „ neis quoque perſeuerabat non parcendo: „ quos quidem ipſi parentes ſui offerebant, „ & libentes exponebant, & infantibus blã- „ diebantur ne immolarentur lachryman- „ tes. Patet ex Plutarcho, lib. de ſuperſtitio- „ ne, in fine. Nulliue eſſent qui traderent? vulgare eſt quoque, non fuiſſe in poteſtate aut arbitrio Sacerdotis, quem ſumeret eo caſu ad ſacrificium. Functio erat Magiſtratus: qui, hoc ampliùs, virginem ſortiebatur, vt Dij ipſi ſibi hoſtiam legerent, nõ Sacerdotes. Quem Dij ſorte declaraſſent (vt qui Athenis Minoï pendebantur) hæc deſtinabatur ſacrificio: qualis apud Homerum, Iphigenia, filia Agamemnonis: apud Pauſaniam, filiæ Lyciſci & Ariſtodemi: apud Plutarchum, Sminthei, quam Delphini cum Eualo, amatore ſuo, expoſuére in litore. Hinc & ea declamationum argumenta: *Virgo immolata peſtilentiæ*: *Abdicatus immolandus*:

Soror infamis immolanda: quas legere eſt partim apud Quintilianum (quem primi reſtituimus)partim apud Calphurnium, quem & Pitheus ille doctiſſimus. Sed in iis præcipuè obſeruandum, quòd ſi filius, aut filia offerrent ſeſe, parentes eis opponuntur vt contradictores iuſti ac legitimi. Nemo enim eos admiſiſſet, ne in ſchola quidem, ſi licuiſſet filiisfamilias ſacrare ſe ſua ſponte. Verùm memorabile eſt omnino quod libro illo de ſuperſtitione Plutarchus inquit: Si qui liberos non haberent, conſueuiſſe emere ab humilioribus. Sed eo caſu non ſuffeciſſe ſi pater ille venalitius ſacrificio intereſſet. Matrem naturalem adeſſe neceſſe fuit, vt morti conſentiret, aut obſiſteret. Virgilius ipſe, lib. XI. Æneidos tangit ea ſacrificia, cùm Metabum introducit filiam fluuio Amaſeno immitentem, itáque effatur,

Alma tibi hanc nemorum cultrix Latonia virgo
Ipſe pater famulam voueo

Quo loco & Seruius: Benè, *ipſe pater*, quia auctorandi poteſtatem niſi patres non habent. Sed & Plutarchus, lib. de Iſide & Oſiri-

Ofiride, fic alloquitur Cleam facerdotẽ: Parentes te a pueritia dedere huic Ofiridi Deæ. Et de Græcis quidem hactenus. Quòd attinet ad maiores noftros Gallorum (vt hodie quoque) tria erant genera. In iis primi erant Druidæ: qui quia tractabant res facras, atque Religiones interpretabantur: tanto erant honore, tantámque habebant immunitatem omnium rerum, vt omnes certatim ad eos concurrerent, iifque adfcribi, adfcifci vellẽt. Quid? an & filij familias fine confenfu ac voluntate patrum? Nequaquam, vt his verbis Cæfar manifeftò indicat. Tantis (inquit) excitati præmiis multi fua fponte in eorũ difciplinam conueniunt, multi a parentibus, propinquifque mittuntur. Sponte, qui erant fui iuris: miffione, qui alterius. Inter Romanos titulus eft Digeftorum, qui infcribitur *de pollicitationibus*. Ibi hæ præcipuè memorantur, quę Diis, quæque Reipub. fiunt. Atqui eas nullius momenti effe, quæ fierent a filiisfamilias, fic docet. Vlpianus: Voto patrisfamilias obligantur: » puberes, fui iuris. Filius enim familias, vel » feruus, fiue patris, dominíve auctoritate: » voto non obligantur. Certè in patrefa- »

milias pubertas desiderabatur. At in filiò, cuiuscúnque is ætatis esset, & siue peculium haberet, siue non: nullum erat votum, nisi auctoritas patris accessisset. Quã obrem? quia qui non est sui iuris, neque se, neque aliud quicquam potest obligare. Præterea, qui ius habet in re, id sine facto suo non amittit. Itaque filiusfamilias, vt piè ac religiosè ageret vouendo rem alienam: Furtum, iniuriámve commisisset. Si bona: quia ad patrem pertinebãt: si (quod magis est) personam: quia vltrà quòd subdita erat potestati alienæ, parentes consecratione istâ, hæredem, spem generis, propagationem nominis ac familiæ amisissent: ea denique bona atque emolumenta omnia quæ sibi per liberos acquirebãtur. Itaque in voto filij necessarium erat arbitrium, iudiciúmque patris. Summa quidem interpretatio est quę pro Religione facit: sed non quâ solemnia & legitima omittuntur, nam eo casu, magis polluitur, quàm augetur. Par patris erat auctoritas, quę Reipub. Atqui est apud Liuium, cùm P. Cornelius Scipio, Prætor in Hispania, inter ipsum discrimen pugnæ, vouisset ludos; & post victoriam postulasset a Sena-

tu,vt ad eam rem pecunia ſibi decerneretur: reſpondiſſe, Eius quod ex ſua vnius ſententia vouiſſet, Senatum non teneri. Itaque aut faceret proprio ſumptu, aut de manubiis, ſi quid reſeruaſſet. Poſſet filius de bonis patris, atque eo inconſulto: quód neque ſummus Magiſtratus ſine conſilio? Quòd ſi de Veſtalibus obiicitur, videri ſe religioni potuiſſe dedere inuito patre, quia *capi*, non *legi*, dicebantur: ideóque Pontifex Maximus eas non acciperet, ſed raperet a parentibus: non valet a notatione iſta argumentatio. Nam tantùm abeſt vt hæc clauſula Pontificia, *Amata te capio*, notaret aliquid inuitum, aut violentum: vt contrà, hoc quod volumus potiſſimùm confirmaret. Non erat acceptio ſine deditione. Sic Pontifex eam certè capiebat quæ Veſtę addicebatur: ſed a patre datam & oblatam. Hinc Metabus ille apud Virgilium. Accipe, teſtor, Diua tuam. Sed hoc Gellius diſertè, lib primo. Capi autē virgo propterea dici videtur, quia (inquit) Pontificis Maximi manu prehenſa ab eo parente in cuius poteſtate eſt, veluti bello capta abducitur. Et paulò ante, cùm recitaſſet ſolemnitatem legis Papiæ, quâ le-

ctio, ortitióque inducebatur: Hodie (inquit) si quis honesto loco natus adeat Põtificem, atque filiam suam offerat ad Sacerdotium: tàm legitima professio est, quàm si omnia ex lege Papia accessissent. Atqui tàm necesse erat filiamfamilias offerri a parentibus, vt ea aliter non legeretur quàm si patrima, matrimáque esset. Nam si esset emancipata, aut pater eius emancipatus: etiam si viuo patre in aui potestate esset, reiiciebatur. Cur ita? nónne potuissent exhiberi ab auo? nónne à tutore, aut curatore? ea ipsa, sui iuris esset, num potuisset vouere sese? Non licebat, vt a Labeone Antistio dicebatur. Sese, propterea: quia sex annorum minor, nec maior decem non capiebatur. Vt alij verò eam traderent: non erat qui id tam posset sine exceptione, quàm pater. In aliis, necessaria erat causæ cognitio. In patre, nulla. Nam vt omnis bona causa erat adoptionis, quę fieret à patre naturali: sic erat consecrationis. Quid enim si filia voluisset discedere a Vesta? & auo, aut tutori obiicere: Non satis habuisse pro potestate, qui & vitam & statum commutarent? ius hoc in eo esse qui vitę ac necis habeat potestatem. Ergo

in patre duntaxat, quia nec auo quidem competebat, inquit Seneca? Sane qui sęculo exēptam applicat Deo, is ei vitā vitalem quodāmodo adimit, imò & quasi patriam ipsam. Meritò itaque solius patris hęc auctoritas debebat esse: & quæ vsurpabatur a Pontifice, inualidam existimabant, nisi a patre cessa esset & accepta. Porrò non est quòd quis dicat, id locum habuisse duntaxat in Vestali, & pręcipuè ob eam minorem ætatem qua legebatur Sacerdotio. Nam & ex his verbis quę sunt apud eundem Gellium: *Plerique autem capi virginem solùm debere dici putant. Sed flamines quoque Diales, item Pontifices, & Augures capi dicebantur*, manifestò apparet, idem ius fuisse in masculis, si filiifamilias caperentur. Nonne cùm apud Dionem legitur ea controuersia, quę fuit de Cornelio Spintere in collegium Pontificum asciscendo, licet Faustus, qui erat ex eadē gente Cornelia, iam in eo esset Pontifex: Idcirco vtrique patres, naturalis, & adoptiuus, cooptionem præcipuè defendunt, quia filium collegio offerrent, non filius sese? Profectò, nati non poterant exire patria potestate, quin pater auctor esset.

quod tamen accidisset, si sine cõsensu patris hæc vota liberorum valuissent. Verùm vt ad Christianismum sensim accedamus (neque enim fortasse Paganica exempla te mouerent) quæ erat in hac quæstione lex, aut consuetudo Iudæorũ? Imprimis nullo casu apertè filio dicitur, *Relinque patrem & matrem*, nisi vt adhæreat Vxori. Si quid alibi est huiusmodi: consilium est, non præceptum. Res mandatur disquisitioni, vt nos alio loco diffusiùs. Iubetur hic sine exceptione fieri cum Natura diuortium, In aliis casibus, tam cautè, tàm pedetentim, vt tutius sit a recta via ac regula non discedere. Verumtamen quicquid de ea discessione enunciatum sit ab Adamo, an propterea valet, quòd obligatio maritalis maior, arctiórque videatur esse, quàm patris? Imò hæc originem habet a Natura: proficiscitur ex suitate, idemtitate. Illa, ex humana ac politica societate duntaxat. Quòd maritus & vxor pro vno veluti habentur, fictione & imaginatione fit. Itaque facillimè segregantur. At filius, os ex ossibus, caro ex carne est penitùs. Vna & eadem persona est cum patre: eiusdem substantię, eiusdem

corporis & animi quasi delibatio quædã: Quò fit vt nihil possit extrinsecus accidere, qnin filius perpetuò sit filius. Quæcúnque abdicatio, expositio, venditio, emancipatio, aut adoptio interueniat, semper præualet Natura. ius, sanguinis nunquam immutatur. Filia licet exposita a patre, ante Constantinum ne poterat quidem nubere sine consensu patris. At vxor desiit esse pluribus modis: re iudicata, insaniâ, separatione, seruitute, diuortio. In liberis hoc mirificè accidit, vt, quanquam extincta principali obligatione, maneat pignoratitia. Perpetua sunt pignora Naturæ. Cur itaque filius deserit patrem & matrẽ vt adhereat vxori? cur omittit quod maius est: quod minus est, amplectitur: quia hoc casu parentes id tacitè volunt: & propter commune votum propagandi generis, quòd nos liberi derelinquant, volentibus & consentientibus hoc faciunt: Et, videlicet, quemadmodum nobis hi proximè succedunt, sic eis fiat vicissim. Verumtamen, seorsum habitare cum vxore, an est parentem deserere, aut relinquere? Imò hoc maximè obediunt liberi, quòd, si matrimonia contrahunt, si familias alienas,

tanquam colonias, inchoant: faciunt voluntate atque arbitrio parentum. Quo modo, *Dare operam vxori*, esset deciscere, ac discedere a patre, cùm liberi matrimonio non acquirerent emancipationem? cùm maritus & vxor nòn minùs essent in potestate patris? cùm iura naturalia ac ciuilia nuptiis non immutantur? Vt vt sit, sententiæ Adami Deus, qui, siue liberi cōtraxerint matrimonium, siue non, memor illius iuris quod iam constituisset à Natura, sine exceptione addidit hoc oraculum, *Honora patrem tuum, & matrem tuam*: præcisè magis, quàm si hoc modo, *Ei, eæque obtempera*. Nam in reuerentia, obedientia consistit. & est qui obsequi non tenetur, cui cultus tamen necessarius est. Exempli gratiâ: Si summo iure potes vel nubere, vel vitam monasticam profiteri me inuito, vt votum, matrimoniúmve quodammodo subsistat: debes nihilominùs, vi tanti oraculi, priùs veniam a me impetrasse, priùs consuluisse quid sentiam, priùs denique docuisse quid te impulerit in illam aut illam vitam: propensio, inclinatióue spontanea ac prudens, an circumuentio, persuasióne extranea & mēdicata.

Eo

Eo omiſſo officio,& eo ritu: ſit actus tàm legitimus,quàm qui eſt maximè : vbi eſt, quem præſcripſit Deus,honor , reuerentia,cultus humanior?Si id niſi ad ſolemnitatem interuenit : ſolemnitas dat eſſe rei. Pergamus. Cur Deus imperauit Abrahamo vt filium ſibi immolaret, eſſétque ſacrificij auctor:niſi quia in omni cauſa liberorum iudicium patris debet adhiberi? Si nihil Dei interfuiſſet, quis, quæve ſibi Iſaachium immolaret: ac perinde gratũ, iuſtúmque habuiſſet ſacrificium,id pater, an alius feciſſet:magis hoc alteri mandaſſet,quàm patri. Non enim Religio ſanctior anguſtiórque eſt,quòd ſit coniuncta parricidio. Quid igitur? Deus voluit ſibi dedi Iſaachium. Sed quia iſta deditio debet a patre proficiſci: dare eum imperauit,qui,quia pro poteſtate,mactando non delinqueret. Pater non tenetur parricidij, inquit Martianus. Si in Iſaachio, ſi in Samuele cauſaueris ætatem : quia eſſent videlicet impuberes , propterea fuiſſe neceſſarium vt patres interuenirent : filia Iephthei,quę reapſe immolata eſt (ſicut ab Erectheo, Praxithea:a Mario , Calpurnia) erat apta matrimonio. Præterea, quid

poteſt Elyſëo obiici? Ad Prophetiam vocatus (quæ fuit vita quædam Regularis, vt vnctione, pallio, & abſtinentia apparet) & ſi maior annis, etſi ab Elia Propheta, etſi Deo mandante nominatim: attamen reſpondit, *Oro te, patrem meum oſculer, & matrem meam. Sic te ſequor.* Oſculum erat benedictio patris, veniáque quam de eo exigeret priùs. Quid Elias? *Vade, ac reuertere. Quod enim meum erat, feci tibi.* Quaſi diceret: *Quod supereſt, pendet a parentibus. Nam etſi Deus expreſſè iuſsit, vt te vngerem Prophetam poſt me: quî fieret, ſi hi Dij ſecundi intercederent?* Ergo poſteà quàm Propheta eum induit pallio, continuò quidem Elyſæus miſſo aratro Eliam eſt ſecutus. Attamen non priùs diſceſſit à parente, quàm ab eo veniâ impetratâ. Equidem, ſub vetere Teſtamento, perſonalia vota pecuniâ redimebantur: & quæ erant Nazaręorum, tempore finiebantur. Sed cap. xxx. Numero. tàm manifeſtè ſcriptum eſt quid de filia eſſet obſeruandum vt turpe ſit quæri aliquid in contrarium. *Mulier* (inquit) *quæ eſt in domo patris, ſi quidpiam vouerit, ſéque obſtrinxerit iuramento rea erit voti, niſi id fecerit contradicente patre.* Sed ne ætas obten-

deretur: de vxore idem ſcriptum eſt, vt, ſiue adhuc eſſet in domo patris, ſiue deducta per maritum, votum non valeret cui maritus non conſenſerit. Nullam excepit Moſes prȩter repudiatam, aut viduam. Vnde hoc? an quia concurrente patria poteſtate, aut maritali, debilior eſt diuina? Minimè ſanè. ſed, quia illȩ ipſæ à Deo ſunt, has ſtabiliendo confirmat ſuam. Atqui hæ exceptiones viduitatis, aut matrimonij non erant neceſſariæ in filio. Nam vbi primùm deſiiſſet eſſe in familia, nulla erat difficultas (ſi vir eſſet) quin iis votis ritè ſe obligaret quæ in vetere Teſtamento admittebantur. Nam, excepto ieiunio, aut ciborum abſtinentiâ quadam, vix ſe aliâ re affligebant. Verùm mulier (vt Romæ) erat in perpetua tutela, nunc patris, nunc mariti, nunc etiam fratris, ſi innupta patrem amiſiſſet. Quapropter ſi quid fœminæ vouerent, ibi Legiſlator ille cautior ac difficilior fuit. Sed filius quandiu manſiſſet in familia, quis dubitat eo caſu quin fuiſſet in pari cauſa cum ſorore? Pecuniã vouiſſet? erat aliena. An (quod magis eſt) perſonam? erat alteri ſubiecta. Quomodo igitur qui nõ eſt ſui iuris, is ſeſe obligaret,

nocerétque patri, qui omne in eum ius habebat? Turpe eſt dicere, præcipuum exemplum pietatis magis eſſe in fœmina, quàm in maſculo. Nam, cedo: cur apud veteres ita ambigebatur, poſſéntne liberi furioſi, aut mente capti contrahere nuptias. & de filia quidem conſentiebant: de filio, tantoperè dubitabant? Nonne proptereà, quia familiæ columna eſt maſculus: quia gens in eo conſiſtit, in eo ſtemmata, in eo imagines: Itaque magis prouideri oportebat ne is indignè coniungeretur, in quo maior reuerentiæ obligatio eſt, cultus, officiíque maior? Si nouas contrahat affinitates; ſi nepotes, hærédéſue nouos parturiat auo: cur non hoc attentiùs, diligentiúſque fiat? Nonne id etiam proptereà, quia anni in filio non interpellant in filia: vel ante diem? filius, vt moretur paternam valetudinem, fit eo tantò maturior, dignior, ac modeſtior. Quid? virtutes non minùs domi ſunt, quàm in foro neceſſariæ, vt olim a Catone dicebatur? At filia, morâ & expectatione deprauatur. Id præclarè Phalaris ad Cleænetam. Is, propter rationem quam diximus, iubet ne differat filiam viginti annorum collocare

viro, quòd pater Philodamus abeſſet. Lõgiùs eum nauigaſſe quàm vt ſine ætatis detrimento poſſet expectari a puella. De filio contrà cenſuiſſet. Sequitur itaque, quod Moſes prohibuit in filia, prohibuiſſe in filio multò magis. Sed expectas, imo exploras (vt opinor) qui deſcendam ad Chriſtianiſmum. Benè eſt huc noſtra omnia & tendi, & dirigi oportet. Religio Chriſtiana (inquis) aliter ſtatuit de pietate & obedientia quam mihi debebas à Natura. Videamus igitur an Chriſtus propterea venerit vt eam deſtrueret, non perficeret: vt bonos mores, & quod ſua ſponte honeſtum eſt, violaret, confunderet: denique, vt præcepta Dei patris abrogando, liberis contumaciæ ac deſpicientiæ auctor eſſet. Initium faciamus ab eo ipſo; poſteà veniemus ad Eccleſiam: in qua ſi Thelogi veſtri puriores aliquid habent quod ſit profectò ſubtilius: obtineat ſanè. Nam etſi Chriſtiani ſumus omnes, non tamen omnes fidei interpretes ſumus. Ergo myſticotera ad Theologos: nos hic, quæ trita ac ſimplicia. Erat annorum duodecim cùm aſcenſus Hieroſolymam, Maria ac Ioſepho comitantibus, deſeruit

abeuntes. Itaque reuersi vt eum disquirerent, tandem post triduum inuenere in templo sedentem cum doctoribus. Huic Maria: *Cur ita fecisti nobis? dolentes quærebamus te.* Respondit suboscurè. Veruntamẽ (ni fallor) non minùs apposité ad eorum subleuandam molestiam, quàm ut de mea forté existimas: videlicet, *Iustius esse obedire Deo, quàm hominibus.* Attamen descendit, rediitque cum parẽtibus, venit Nazareth, ac fuit subditus illis, inquit Lucas in Euangelio. An eos posteà deseruit vnquam minimè non vsque ad mortem. Sed Bernardum Abbatem vltrà (quæso) audiamus: Etsi Maria & Iosephus verba Christi intelligerent (verissimile est enim fecisse, quia sic eos alloquebatur: Nonne sciebatis, quòd in his quæ *Patris mei sunt, oportet me esse?* Attamen non acquieuêre, inquit, Sermone XIX. in Salomonem voluére etiam obtemperari sibi. Itaque quamlibet ætatem attigisset, eos deinceps perpetuò est sequutus. Iam liberis, a quo melior formula obedientiæ ac pieratis in parentes, quàm a Christo? Non dedignatus est magister sequi discipulos: nõ homines, Deus: non fabrum, non fœminam, verbum at-

que Sapientia ipſa. Et tamen Ioſephus propriè non erat pater. Implet Ieſus voluntatem vtriúſque, tàm cœleſtis, quàm terreni patris: docétque manifeſtò, nihil impedire quin ſimul coli poſſint: atque, vt iſtud piè ac ritè fiat, non neceſſe eſſe pro altero alterum negligi. Is rurſus poſtquàm cœpit ad populum agere, & ante omnia animaduertit Scribas & Phariſeos errare in pręcepto quo de agimus: atque idipſum retorquere in parentes, hoc colore, quòd, pro debita pietate, àliquid aliud exercerent, agerent, quòd æquè pium & ſanctũ eſſe exiſtimabant: Quare (inquit) tranſgredimini mandata Dei ob traditionem veſtram? Dixit enim Dominus, *Honora patrem tuum, & matrem tuã.* atque iterum: *Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur. Vos contrà: Quicúnque dixit patri aut matri, Munus quod ex me eſt, proderit tibi: ne neceſſe ei ſit ampliùs honorare patrem ſuum, aut matrem ſuam. hypocritæ: Deum colitis in vanum, qui præcepta hominum præceptis Domini antefertis.* Cur hoc Chriſtus tàm ſeuerè? an quia Phariſæi his muneribus, ac theſauro ſacro (quem Corban appellabant) perditè abutebantur? oblationes quæ Tẽ-

plo destinabantur, sibi, atque adeo libidini applicabant, non Deo? minimè. Notasset enim duntaxat luxuriem, & abusum. Sed reprehendit Sacerdotes, quòd facta comparatione præceptorum, sua, alioqui bona, diuinis anteferret: & quòd occasione pecuniæ quomodocunque sacræ, sacra domestica, leges pietatis, & (quâ nulla est antiquior) obligationem naturalem violarent, contemnerent. Atqui hìc aliquid etiam maius est. Nam primum præceptũ quod obtẽdis, & quintum quod negligis: Dei sunt ambo: manant ab eodem auctore atque Legislatore. Necesse est igitur, vt vel ea mutuò sese impediant: &, contrà quàm fit legibus, quod posterius est abrogetur per id quod antecedit: vel vtrúmque debet obseruari omninò, tam quod ad Deum pertinet, quàm quod ad parentes. Sed quid si hìc audemus dicere, Deum ipsum minùs cultus sui sollicitum fuisse, quàm parentum? Itaque e duobus suis illis præceptis posterius quodammodo anteferri? Placebunt adhuc Pharisęi magis, quàm Christus? Deus, non sine mysterio quodam, sua enunciauit simpliciter: nec pœnâ, nec prœmio imposito, si ea homines

mines vel obseruauerent, vel contemnerent: Parentum, cum hac clausula, *Vt sis longæuus super terram*. Nam etsi hinc liquidò ostenditur, Naturam non pati posse vt is viuat longiùs super terram, qui eos, a quibus vitam acceperit, negligit: vtque ei benè ac beatè sit vllo loco, qui idcircò vult latêre ne gratus & officiosus in illos habeatur qui cum tanta cura ac molestia, quam sibi vitalem animam dedére, fouerunt ac sustentarunt: eo tamen quod præcipuè intendimus, apparet. Ait enim se ferri ac duci Zelotypiâ, si quis honoret Deos falsos, & alienos. At si idem fecerit in parentes: tantùm abest qui inuideat, vt id iubeat, præcipiat maximè: & cum eo præmio iubeat, quo nullum est humano generi iucundius. Cur ea omnia tam obnixè? Quia cùm Dij illi venerantur quos laudat, quos admittit, quos iustos, legitimósque tenet: commissum illis, imputat sibi: contrà, omissum negligentiâ ne si is veneretur maximè, non excusat. Sed & ea ratio est, fortasse, quòd (si ita loqui licet) Deus Opt. Maxi. non tàm morosus in cultu ac veneratione est, quàm quilibet nostrûm. Satis ille, vt vult, obseruatur, si

pro ſexu, ætate, & qualitate ſingulorum, obſeruet eum vnuſquiſque. Non facit enim Eccleſiaſtica dignitas Chriſtianum, inquit Hieronymus. Alius in Eccleſia eſt oculus, alius lingua, alius manus, pes, auríſue alius eſt. Qua quis in vacatione ſit, ſi in ea, vt poteſt, ſeruiat Deo, Deo ſatis & abundè facit. A cunctis non exigit tantumdem. At in homine, ſecus eſt. Niſi ei filius ad nutum pius atque officioſus ſit, niſi ei pro arbitrio inſeruiat, contentus nõ eſt. Nec refert cuius conditionis ſint vtríque. Pater etenim quiſquis ſit, eadem proportione pater eſt: & filius quicúmque, æquo iure eſt filius. Itaque, vt parentes ſine exceptione veneremur: vltrà, quòd id debemus ſpontè, *hoc volo, hoc iubeo*, inquit Dominus: & *pro opere iſto produco annos vt fiat ſemper*. Quid igitur? ſi Chriſtus iuſtè ac meritò redarguít Iudaicos illos Sacerdotes: poteſt tibi pium videri, patre ac filio Religionem vnam profitentibus, filiũ ſe Collegio cuidam, Regulæ, aut Sócietati addicere, quę, etſi licita & ſancta eſt, eſt tamen hominum iuuentum: & hoc ipſo patrem negligere & contemnere, quod Deus, quod Natura vetat? Eo dempto

quod Deo potiſſimum debetur, cuiuſmodi adoratio & inuocatio eſt: quid prætereà in Religione ipſa religioſius, diuiniuſque eſt, quàm parentes honorare ac colere? Oblatio, res ſacra eſt. hanc tamen (vt videre eſt) Chriſtus poſtponit pietati, atque obedientiæ liberorum. Sanctum & religioſum eſt, Vouere ſe Eccleſiæ, miniſterio, & obſequio fratrum. Paulus nihiloiminùs, epiſt. 1. ad Timotheum mandat, Vt viduæ, quæ filios, aut nepotes habent, diſcant primùm domumpropriam regere: quæ parentes, vicem mutuam reddere. valere enim iſtud apud Deum. Certè, ſi quẽ illi miniſterio eligi oportet: is, eáue eligendus eſt qui in operibus bonis habeat teſtimonium. Hæc ſunt huiuſmodi: Si filios (inquit) educauit: & quæ ſequuntur. An Paulus id prẹſcriberet tàm accuratè, niſi, eo etiam auctore, quẹdam eſſent officia priuata & domeſtica, quẹ neceſſe eſt alijs omnibus anteponi, etiam ſacris, etiã publicis? Nam reuera hæc ab illis proficiſci. Sanè vbi de moribus quæſtio eſt, aut de naturalibus prẹceptis & inſtitutis: Chriſtiani non diſſentiunt a Paganis. Itaque nihil dictum eſt a Paulo, quod non

prius esset a Socrate apud Xenophontem: & quod non prius Athenienses legibus nominatim censuissent. Si quis inofficiosus fuerit in parentes (inquit ille, lib. 2. de factis & dictis Socratis) omnium magistratuum sit incapax. Nam quî ritè faciet sacra, Rempub. quî iustè administrauerit, si impius domi est, si ingratus, atque proptereà iniquus, iniuriùsque in suos? Quid Paulus? Is, quasi cum Socrate contenderet, *Si quis suorum, & maximè domesticorum, curam non habeat (inquit) fidem negauit, & est infideli deterior.* Nunc vide quę sit de te opposita coniectura. Necessariò (inquient) erit obedientissimus Generali, Prouinciali, Presbyteris, quia patrem magnificè contempsit: quia hunc strenuè abdicauit vt extraneum, vt publicanum. En (pie fili) quàm longè a via Domini diuertisti, & quàm a mandatis eius alienus es: quæ tamen auis & proauis omnibus, imò Christo, meliùs scire & callere existimas arroganter. *Non equidem pater & mater Deo comparandi, sed cum Deo diligendi sunt*, inquit Tertullianus aduersus Gnosticos. Et lib. de pudicitia: *de loco, modum: de ordine, statum: de confinio, meritum cuiús-*

que præcepti cognosces, inquit. Itaque qui non honorat patrẽ suũ & matrẽ suã, deterior est adulterio, deterior homicida, fure ac latrone deterior. Sed malo virtutes cũ virtutib⁹, quàm vitia cũ vitiis cõparare. Quid tàm pium in Ecclesia, quàm legata ad pias causas? & tamen sic Augustinus: *Quicúnque vult exhæredato filio hæredem facere Ecclesiam, quærat alterum qui suscipiat. Profectò Augustinum non inueniet: imò, Deo propitio, inueniet neminem.* Et memorabile est de Aurelio, Carthaginensi Episcopo, qui donationem quam a patre orbo accepisset, restituit donatori cùm ei liberi superuenissent. Nullo enim casu verissimile esse, sibi malle quenquam hæredem alienum, quàm filiũ. En longè alia iudicia de pietate & officio, quàm quæ & Pharisçi noui inculcant tibi: videlicet, neque sacrificium, neque votũ, neque oblationem aliquam ei cultui anteferri quem liberis imperat Deus. Pergamus, videamúsque, sumptis iterum exemplis a summo illo Deo & homine, an verum sit quod profitemini: ob Clericatum, aut Monachatum, omnem abiiciendam esse pietatem: frustráque ad ea munera capesçenda desiderari cõsensum, iudiciúm-

que patris. Chriſtus, quos vocauit ad ſe Apoſtolos, an vocauit, qui, vt tu, eſſét adoleſcentes? Et, ſi vt eum ſequerentur, omiſére nauiculas, retia, atque opificia omnia: an ob id deſeruere etiam parentes? an ſi eos quoque: vtrùm ſine veniâ? Imò verò, qui mariti erant, an propterea repudiauére vxores? liberos an propterea abdicarunt? Certè Iacobus ac Ioannes cùm diſceſſére a patre, maiores erant viginti quinque annis. Verùm quò gnauiter diſdeſſiſſe viderentur: an Iudæâ relictâ migrauêre in Italiam, in Lotharingiam, aut Hiſpaniam? An deinceps, quia Chriſtiani, ora abhorruêre patrùm? abominanda eorum præſentia, allocutio, conuerſatio fuit? feciſſent plus quàm Magiſter eorum ac Dominus, qui (vt diximus) à Maria & Ioſepho non diuertit. Sed vt ſit tibi manifeſtum, eos patriâ & Laribus non priùs exceſſiſſe, quàm, Chriſto paſſo, profecti ſunt per vniuerſum mundum: & quòd nihilominùs domi, & cum parentibus verſabantur, licet vocati ambularent cum Chriſto: ſcriptum eſt, Ieſum veniſſe in domum Petri, & Andreæ: vbi cùm vidiſſet ſocrum eorum febricitantem, ſic eam ſanaſſe vt

ſtatim & ſibi & Aprelis miniſtraret. Itaque addici Chriſto, non erat diuertere à ſuis, non a parentibus, non ab vxore, non a liberis & domeſticis. Imò vero Iacobus & Ioannes, quãcunque ætatem attigiſſent, ita Ieſum ſunt ſecuti, ſi Zebedëus annuiſſet. Nam quia tum cum eo erant cúm vnà proficiſci iuſſit: neceſſe eſt Zebedeum verbo, aut taciturnitate cõſenſiſſe. Enimuerò, in toto genere iſto vocationum, an putas omnes eſſe vnius generis, ſiue quæ a Deo fiunt nominatim, ſiue quæ hic in Eccleſia? Deus corda hominum cognoſcit, dirigit, immutat. Itaque non decipitur. At homines, eligendo conijciunt. quare ſæpiſſimè aberrant. Falli, ac decipi noſtrum eſt. Sola Numina conſcia veri. Quid igitur? in his noſtris vocationibus ſumma eſt adhibenda diligentia, ſumma cautio, ſumma coniectura. Nihildebet ſolemnium prætermitti: cuiuſmodi eſt præcipuè quod dicimus, votum & arbitrium parentum. Si tibi locum eum adducerem, in quo ſic Chriſtus ad Apoſtolos: *Sinite paruulos venire ad me*: diceres illic agi de impuberibus. Reuera enim eſt in Euangelio, quod puerúli iſti offerebantur:

non quòd vltrò ad Iesum venirent. Ideoque non pronunciat, *Venite ad me*: *sed*, *sinite venire*. *Et rursus*, *Ne prohibueritis eos*: Vt doceret vocationem impuberum, sicut baptisma, pendére a traditione, ac sponsione patrum, tutórum & curatorum. Nam si eo ampliùs dictum est, *Ne vetate illos*: non parentibus dictum est, sed Discipulis qui increpabant offerentes. Hæc sucertè igitur de impuberibus. Sed quæ suprà adduximus, ætatem non distingunt. Scriptum est omnibus, *Parentes cole*. Scio, cùm filius peruênit ad xxv. annum, ratihabitionem patris, imò dissimulationem, imò taciturnitatē (qualis Zebedæi) haberi pro consensu. Sed is cuicuimodi sit, adesse debet: nec potes discedere a patre, aut matre tua, iuuitis illis. quid, a parentibus? dico, a germanis & consanguineis (nam Paulus generaliter loquitur de familia) quin in Deum pecces, fiàsque reus impij animi ac infidelis. Verùm (vt opinor) adducitur tibi in contrarium, quòd cùm quidam de Discipulis petijsset a Domino, vt priùs quàm eum sequeretur, permitteret ire, ac sepelire patrem: Iesus ait illi, *Sequere me*, *est sine mortuos sepelire mor-*

tuos

tuos suos: atque inde sic disputant: Sepultura, res religiosa & sacra est, maximè si patri fiat. At Christus nihilominùs vult magis vacari sibi, quàm sepulturæ. Prætereà; Laici pro mortuis habentur. Nam esse voluptatibus huius seculi sic inuolutos, vt qui inde non possint enatare, meritò pro submersis & extinctis habeantur. hinc, Vidua viuens in delitiis, mortua est. Clerici contrà, propriè viuunt. nam pars sunt & portiuncula Dei viuentis. Itaque verè eum abstinere a mortuis, qui, vt sit Assecla Domini, hoc est (vt existimant,) I. Iesuita, dimisit patrem suum & matrem suam. Argutè: sed solutio in promptu est. Non sequitur imprimis, vt quicquid pronnnciatum est de Christo, id statim aut Clericis, aut Regularibus omnibus necessariò conueniat. Transmissa est doctrina, non omnimoda potestas, inquit Tertulianus lib. de pudicitia. Et sanè, aliud est, Christum amplecti: aliud, tot hodiernos monachos. Deinde, defuncto patre illius discipuli, cessabat ea exacta reuerētia, quam fortè ille Domino obtendebat. Certum erat, eum filium ampliùs non esse. Postremò iubebat Dominus, non ve-

ſepultura penitùs omitteretur,ſed vt procuraretur ab alio. A quocúnque id fieret, *parentare* dicebatur : propterea quòd qui ante nos deceſſerunt,hos omnes communi nomine aut patres, aut maiores appellamus. Cauſa funeris publica eſt , inquit Papinianus. Vnde & Iuſtinianus, Nouellâ xliij. & lix. apertè indicat Conſtantinopoli ſumptus funerum ex publico fieri conſueuiſſe. Cur igitur id diſcipulum retardaſſet , quod per extraneum poterat obire? Sed tamen magna inter eos differentia eſt,qui impiè, aut qui ſine fraude a liberis relinqui poſſunt. Proderit iſta explicatio aduerſus ea omnia argumenta quibus te profectò circunſcripſere . Si mortui ſunt parẽtes,hoc eſt,ſi Iudæi ſunt, ſi idololatræ, ſi pagani: filius ex aduerſo,ſi Chriſtianus eſt, ſi Catholicus : velitque pater hunc ſecum vnà ſepelire,id eſt , imperare ei Idololatriam : *Dimittito hunc patrem,& ſequere me*,inquit Dominus : *hunc mortui mortuum ſepeliant*. Sic illa accipi ac intelligi oportet. Poteríſne igitur cuiquã perſuadere, ſolos Ieſuitas vitam ampliſſimam viuere? nos miſerrimos Chriſtianos, quia Laici , mortuis ac ſepultis imputari?

Hieronimus ad furiam longè aliter sentit. Viuit (inquit) quicúnque credit in Christum. Et Tertulianus, lib. de carne Christi, non propterea collocat Marcionem inter mortuos, quòd non esset Monachus, aut Hieremita: sed quia, cùm hæreticus esset, non verè ac propriè erat Christianus. Atqui nos homuncioli patres, fideles etiam sumus: filij Dei etiam appellamur, etiam domestici, etiam fratres, etiam cohæredes Christi. Quòd si eadem prætenditis, imò, si maiora: nostrum est quoque beneficium. Nam cuilibet Christiano si petatur: *Cuius religionis es?* edocti a vobis, respõdemus omnes: *Auitæ paternæue*. Nullum sanctius erat iuramentum, quàm cùm *Per fidem parentum* iurabatur, inquit Philo, sententiâ acceptâ ab antiquissimo Philosopho. Non est igitur cur nos tantoperè despicias: aut facito istud tunc temporis, cùm nihil vltrà morabimur præter sepulturam. Habebis eo casu, si non sensum, at verba Christi ad discipulum. At te præcipuè fefellêre (vt opinor) hæc apud Mathæum: *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus*. *Ac rursus in Luca*: *Si quis venit ad me, & non odit patrem*

ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres & ſorores, imò & animam ſuam: non poteſt diſcipulus meus eſſe: & alia huiuſmodi, quæ ſunt equidem magna & terribilia. Sed cùm neceſſe ſit ea etiam valére quæ attulimus in contrarium: debuiſti inferre, ne Deus ſibi ipſe contrarius eſſet, poſteriora hæc requirere explanationẽ. Quòd patrem & liberos neceſſe ſit odiſſe, vt Chriſti quis diſcipulus fiat: cedo, quæ doctrina iſta, que Religio eſſe diceretur, ſi verbis inhæreremus, non menti: Si, qui patrem odio proſequeretur, bonus propterea eſſet diſcipulus: certè qui verberaret, dignus eſſet Patriarchatu: qui occideret, cathedrâ Apoſtolicâ. Vide quot monſtra, quot flagitia naſcerẽtur ex verbis, nõ malè conceptis, ſed acceptis. fateor, magis debere amare Deum, quàm parentes. Sed nego propterea ſequi: Ergo beatius eſt franciſcanum eſſe aut Ieſuitam, quàm patrem diligere & colere. Religio enim Chriſtiana, in illo, aut illo Ordine non conſiſtit. Et quamuis profeſſio Eccleſiaſtica ſit Laicali perfectior: non ideo etiam ſequitur, filio, ne non ſit potius Preſbyter quàm Laicus, non cauendam eſſe eo caſu

contumaciam, inobedientiam, impietatem in parentes. Deus nec tibi nec mihi præcepit, vt ſimus Sacerdotes. Vt me honores, tibi prçcipit omnino. Me violaſti ſciens? contraxiſti crimen, maledictionem, anathema. Sed eſſe Ieſuitam, res eſt indifferens. Potes eſſe Chriſtianus, & viam Chriſti ingredi, nec tamen eſſe Ieſuita Non eſt igitur prætermittendum quod eſt neceſſitatis, vt fiat quod eſt volõtatis. (Nam & ſic D. Thomas ſapienter) Quæſo, ſi ex duabus Chriſti inſequendi vijs, vna eſſet tàm plana vt facilè cum eo me amares: altera, tam petroſa vt niſi me proculdubiò odiſſes, tibi impoſſibile eſſet hunc amare: quâ potiſſimùm inſiſteres? Sed (o fili) Matheus ac Lucas nimis dilucidè ſcripſerunt, quàm vt ex literula aliqua impingeres in labyrinthum, atque inextricabiles ambages. Lege hos Euangeliſtas, & lege a capita ad calcem. Inuenies efferi, quòd ſi agitur de obeundo martyrio pro Chriſto (quod vocant *Baiulare crucem*, *&*, *venire poſt ſe*) atque hæc duo ſint in trutina, & in pendenti, *Deum negare coram hominibus*: aut, *Patrem colere, & amare*: ſatiùs ſit profectò hunc odiſſe, imò & ſe, &

animam ſuam, quàm ſubuereri de Chri-ſto. Si ergo tibi voluiſſem perſuadére vt abiurares baptiſma quod iniiſti meis auſpitijs, & in quo tibi potui eſſe Eſpiſcopus: aut vt ſpreto Chriſtianiſmo, placeret tibi Mahometes, placerent ἄθεοι, placerent hæreſes: poſſes, auctoritate illius Scripturæ, mihi his caſibus detrectare obedientiam, & honorem. Sed, nobis ambo Chriſtianis, quis præ me in te debuit quicquã? Quem odiſſe ius eſt, quem ſpernere, quem violare: cui iſtud Leuiticum opponi, *Ignoro, neſcio vos*: Is eſt qui te adſcriberet dijs alienis, aut qui vitulo conflatili deuoueret, iuxta illud Moſis, *Sit manus tua ſuper eos & effunde ſanguinẽ ipſorum, qui te volunt a veritate deprauare.* *Quo* loco tamen annotabis, & ex cap. XXXII. Exodi: quòd Moſes, licet illo caſu approbauerit parricidium: id explicauit in vxore, in filio, in fratre, in ſorore, in propinquo & amico: De patre, ne verbum quidem. Ita eius ſancta appellatio eſt, ita veneranda, ita inuiolabilis. In patrem nihil iure licet. Atqui (vt ea de re poſteà) tibi identidem iuſuſurrãt, Satiùs eſt calcari, conteríue patrem, quàm cucullum amiſiſſe. Cædo, an Ioannes

Chrisostomus ignorabat quo sensu illa essent accipienda quæ ex Luca & Matheo diximus (Hìc conuertimur ad Ecclesiam) cùm lib. primo de Sacerdotio, narrat de se ipso, post peracta studia Athenis reuertisse Anthiochiam, & crebris ibi admonitionibus Basilij Magni, vitam monasticam concupisse. Obstitisse diu, non ætatem immaturam (nam maior erat viginti quinque annis, & iam foro operam dabat) non patrem (nam excesserat e viuis) non frequentes socios, & amicos (nam Basilius erat ei vice omnium) quid igitur? vnam materculam. Nam vbi ea ad me his verbis: florebam etîamnum pulchritudine & annis, cùm fastidiére secunda vota, vt tibi infantulo magis ac magis sufficerem, atque instituendo & promouendo tibi largiora essent omnia. Nunc pro ea gratiarum actione, & pro eo solatio quod tot beneficia expostulant, me deserere in animo est, me spernere, & despicere? An re aliquâ defui, aut nocui tibi? Si vis monachari, cur id ante maternos cineres? vbi apud te vox Domini clamantis, *Fili, colito Anthusam*? Pulchrè Deo obtemperat, qui tristis est parenti. Cessi (inquit) victus re-

uerentiâ in matrem. Itaque Baſilio ſe excuſat, & nihil impedientibus illis capitulis quæ tibi obijciunt importunè, maluit adhærere matri, quàm Monaſterio. Conferas te nunc cum Chryſoſtomo. Vix adoleſcens cogitaſti de Ieſuiſmo nec patre carebas tuo (niſi eo carere eſt, qui charus non ſit) nec matre etiam humaniſſima: Quid igitur? Ne vel auctoritas illius, vel charitas, pietáſque huius te dimoueret quò quicquam in ea re auderes ſine licentia vtriúſque, ſine eorum bona gratia, ac conſilio: vitaſti naturalem aſpectum: migraſti, atque per triennium iam te ſubduxiſti eâ indignitate & arrogantiâ, vt eo toto interuallo nec ſcripſeris, nec nunciaueris quicquam quo ſaltem intelligeremus vbi eſſes: In Galliáne hac miſerrima, an in Lotharingia, aut Hiſpania. verebaris (opinor) ne quam Hortenſiam appellabas, ea hoc modo te compellaret: Patri (quod abominor) ſi quid humanitùs accideret: quale mihi ſubſidium eſſet a fraterculis? ætas enim non ſuppetit. Præterea, quâ fiduciâ, cùm exemplum habeant tuum? O, quàm Deũ Optimum Maxi. deuinxiſti, qui, vt ei præcipuè

cipuè inseruires, ita ab omni iure & officio desciuisti, ita a recto & honesto, vt nihil volueris ampliùs tibi commune esse cum parentibus, imò ne officium quidem epistolarum. Si hoc propterea sanè, quia attentiores sunt sanguini: attamen sunt fideles. Si quia plus superstitiosi quàm conueniat Christianis: metu tui accidit, non Christi. Meritò certè recusabat illa bona Veturia legari ad Martium. Quid enim (aiebat) obtinebo, quid Valeria, quid nepotes, cùm per quadriennium quo eiectus est, nullâ literulâ nos conuenerit? tàm sit familiæ oblitus, quàm ciuitatis aqua damnatus est indignè ac iniustè? Legationem tamen obiit, vicitque (vt diximus) solo nomine obstinationem filij. Vtrùm religiosior es Chrysostomo, aut Coriolano subdurior? hic matri obuiam venit: tu contrà à tuâ abstines, neque aliud quicquam tantòpere euitas. Cur saltem non rescribis sine die & Consule? Profectò si ista ageres Basilio auctore: fortasse esset, ob tantum virum, quo piam obumbrares impietatem. Sed vereor ne a tantis Patribus quicquam habeamus huc vsque, præter longum & inane nomen. Meliùs est si

veteribus exemplis tecum iterum agamus. Ergo te appello, ô Saluiane! An insciusꝭ eras nouæ istius Ecclesiasticæ disciplinæ, cùm nihil agebas tàm obnixè, quàm vt Hepatius & Quiëta factum excusarent Palladiæ tuæ, quæ iis inconsultis amplexa erat Christianismum: imò tuum præcipuè, qui post susceptam Auspiciolã, quanquam orationis ac continentiæ causa, attamen sine soceri auctoritate discesseras a thoro? Cum tibi Palladiam spondebant, sciebant collocari Christiano. Quapropter satis consensisse videbantur, vt in fide marito ea vicissim conueniret. Imò & certum erat, quòd paulò post diuinum hoc vestrum matrimonium, tui illi vxorij parentes sese similiter adscripserãt Christo. Vtcúnque igitur meritò molestè ferrent quòd iis inconsultis egisses, suscepisses hæc omnia (nam tali diuortio intercedente, quæ spes masculi deinceps? & in tanto negotio desiderari iudicium parentum, quæ contumelia ac despicientia est?) si vetabant ne in conspectum propterea venires, & si per septem annos, vtcúnque eis creberrimè scriberes, nihil tibi quicquam respondebant (omitto quòd

nupta non tam deinde ad patrem, quàm ad maritum pertinet) num poteras illis audacter obiicere, Sic Deum apprimè diligi, si odio habeas patrem? At contrà, lege illius epistolas. Quicquid ibi offenderis, sunt lacrymę, sunt deprecationes, sunt veniæ expetitæ, *etsi* (inquit) *delictum nescio.* Tu quid? Cessatio scribendi, tua est, non mea. Et qui vix excesseras ex phebis, voues, me inconsulto, cœlibatum, non castitatem: nam quî ei sufficias hac ætate? Nulla tacita voluntas excusat tuam arrogantiam. Nam contrà intercesseram nominatim. Denique, quòd defecisti ad Iesuitas, non a Paganismo defecisti: sed a communi Christianorum. Cur igitur, potiùs quàm Saluianus, veniam non imploras? quia, non vt ille, delictum nosti. Quæso: considera quàm deliquisse se existimasset Saluianus, si eos parentes violasset in quibus nihil erat ampliùs Idolorum: cùm in eos qui adhuc pagani essent, & in parentes, non naturâ, sed affinitate, sic doleat commisisse quòd dolerent? cùm existimaret se Christianum verè non videri, quòd socerum, socrúmque haud ita honorasset, vt iubet Dominus patrem, hoc

eſt,ſine diſtinctione, probus , improbus ſit: Iudæúſne,an Paganus: fidelis, aut infidelis? Enimuerò tempus eſt vt ab exemplis tranſeamus ad conſtitutiones Eccleſiæ: ne fortè obiicias, quæ adduximus, eſſe ſingulorum. Itaque in theſim non valere. Nam etſi ingenuè fateor, poſſe a filio relinqui patrem Idololatram, ſi vi eum truderet in Paganiſmum (vt eſt apud Theodoritum, lib. III. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, cap. xiiij. & xxij.) vi defficiente, affero tibi cùm Generales, tùm Prouinciales Synodos, quibus neque filio patrem, neque patri filium: non maritum vxori, non ſeruo dominum fas eſt deſerere hoc ſolo, quòd in Religione diſſentiant, aut quòd præponant aliquid pietati: quibúſue nec cucullo, nec pallio extinguitur ea arctiſſima obligatio quam ſtatim a Natura Dij omnes, hominéſque pepigere inuicem. Incipiat a ſeruo narratio. Is ſi voluiſſet deficere a Domino propterea quòd Gentilis, Iudæúſve eſſet: an non fauor libertatis, atque religionis potiſſimùm, hunc excuſaſſet? Negat canon Apoſtolorum: *Serui* (ita enim ſcriptum eſt, cap. lxxxj.) *ſi in Clerum promoueantur citra dominorum vo-*

luntatem, hoc ipsum operatur redhibitionem. Si quando verò seruus gradus ordinatione dignus videatur, qualis & noster Onesimus apparuit: & domini consenserint, manúque emiserint, & domo sua ablegauerint: efficitor. Negat Concilium Gangrense, quod anno cccxxiiij. fuit, paulò post Nycenum. *Si quis seruum alienum* (inquit) *occasione Religionis, Dominum suum contemnere, & eius ministerium destituere, ac non potiùs docuerit eum suo Domino bona fide, ac cum honorificentia deseruire: anathema sit.* Certum est, agi illic de seruis Gentilium. & cùm Religio nominatur, intelligi Christianam. Sed & Concilio Aurelianensi V. sub Childeberto, plus continetur. Nam vltra quòd secundum canonem prohibet seruo se vouére Ecclesiæ inscio Domino, pœnam quoque imponit Episcopo, videlicet, vt sex menses abstineat a Missa, si seruum sine voluntate Domini ordinauerit. Certè quidem Iustinianus, constitutio. cxxiii. Domino statuerat tempus intra quod seruum reposceret ab Ecclesia. At Leo ix. vt anteà, voluit esse perpetuum. Sin putas aliud esse in Monachatu: eum enim Sacerdotio anteferri. Carolus Magnus aliter &

ſenſit, & conſtituit. *Vt ſeruum alterius nemo* (*inquit* cap. xx. & lxxii.) *ſollicitet ad cleritatum, aut Monachicum ordinem promouere ſine voluntate ac licentia domini ſui.* Id vetus obſeruabat Eccleſia, non quia turpe eſſe exiſtimaret, Deo dominorum ſeruire ſeruum. nam par omnium conditio eſt apud Deum. Cur igitur: audi Tertulianum contra Marcionem. Quid enim (inquit) iniuſtius, quid iniquius & improbius, quàm ſeruo alieno ita benefacere vt domino eripiatur, vt alij vendicetur, vt aduerſus caput domini ſubornetur: &, quidem quod indignius eſt, in ipſa adhuc domo Domini, de ipſius adhuc horreis viuens, & ſub ipſius adhuc plagis tremens? Aduerſus vxorem alienam, ſeruum, libertum, ſubditúmue alterius, æquè beneficio, atque iniuriâ eſt abſtinendum. Nullo enim modo hos quis pelliceat ſibi, quin, quod peculiare eſt marito, quod Domino, quod patrono, quod Principi iniquiſſimè auferat, fidem & amicitiam. Porrò, quicùnque eſt alieni iuris: obediendo, vitam æternam conſequitur: calcitrando: diuertit a Religione Chriſtiana, quę tota eſt in charitate & obedientia: niſi quid ei

impium præcisè imperarent, vt & homilia xxxv. Ioannes Chrysostomus scribit, cùm Pauli illa enarrat verba, *Filij, in omnibus obedite.* De vxore ita etiam Apostoli cap. v. Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus vxorem suam prætextu religionis non abijcito. Si abijcit: segregantor a communione: si perseuerent, deponitor. Idem canon in Iure Pontificio transcriptus est hoc modo, distinct. xxviii. *Si quis docuerit Sacerdotem, sub obtentu Religionis propriam vxorem contemnere, sit anathema. Et Patres in Grangrensi illo Concilio: Si quis discernit Presbyterum coniugatum, tanquam occasione nuptiarum quòd offerre non debeat, & ab eius oblatione ideo abstinet: anathema sit. Et posteà: Si quis nuptias in accusationem induxerit, & mulierem fidelem ac religiosam cum viro suo dormientem, abominandam crediderit, aut etiam accusandam, tanquam non posse coniugatos in Regnum dei ingredi: anathema sit.* Quid ais? an non statui his legibus, tam esse extra Ecclesiam quæ prætextu continentię se segregat a marito, & thalamo abstinet: quàm qui laudant huiusmodi castitates, & Societatem tàm diuinam vilipendunt, ac depri-

munt? Quod ad Patres ac liberos attinet, mutua eorum obligatio est. Itaque in parentes hæc ea Synodus imprimis. *Si quis reliquerit proprios filios, & nō eos aluerit: &, quod pietatis est, necessaria non præbuerit, sed sub obtentu continentiæ negligendos putauerit: anathema sit.* Non commisi erga te quod a Patribus hic improbatur. Alui, extuli, instituì: &, si quicquam est in Græcis, Latinísque quo quis erudiri ingenuè possit: præ summa in te beneuolentia ac pietate, mutua mihi cum Iano Ærodio, Pręside, patruo tuo, concertatio fuit, ne quid tibi deficeret ad eam rem tàm pręclarem: vt cui vitæ conditioni te nacti essemus aptiorem, huic dederére nostro arbitrio: aut tuo tandem, si, maior factus, nos humano more amisisses. Huius beneficij ergò deseruisti etiam insalutatos. Est quidem certè in epistolis Heronimi, Paulam & vrbem, & liberos reliquisse, excepto Eustachio, quem Betleem deduxit quò proficiscebatur vt solitariè viueret. Sed erant omnes maiores natu, præter Toxotium: cui, & puberi Rufinæ legauit sua omnia, ac tutores dedit. Verùm, quòd ad te attinet, audi nūc quæ tua damnatio sit futu-

ra:& cogita a quo abſolutionem impetrabis ſententiæ tanti anathematis, cui te proculdubiò ſubiicit eadem illa Synodus quam diximus: *Si qui filij* (inquit cant, xvi.) *parentes, maximè fideles, deſeruerint, occaſione Dei cultus hoc iuſtum eſſe iudicantes, nec potiùs debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in iis veneretur quòd fideles ſunt: anathema ſit.* Obſecro: num celauére tibi hoc Concilium? Credo equidem? nunquã enim eſſes ita deprauato animo, vt filius, tuâ ſẽtẽtiâ, plus poſſet aduerſus patrem, quàm ſeruus aduerſus dominum: vtque tibi videretur acerbiſſimum eſſe parenti crimen, *Nõ conſulere liberis*: iis contrà, leue & contemnendum ſi iniqui eſſent in parentem, inofficioſi, iniurioſi, & contumaces. Ecce, non diſtinguitur in hac Synodo, patres ſint fideles, an infideles: liberi, puberes, an impuberes. Sed fortaſſe tibi inſuſurrant, Concilium illud fuiſſe temporale. valuiſſe ſuâ die: hodiernâ, non valere. Huic ſolutioni ita reſpondeo. Patres longo interuallo approbarunt eam Synodum, videlicet, in vi. Generali Conſtantinopolitana: Deinde & Gratianus ipſe. Nam cùr eam tranſcripſiſſet in Collecta-

neis? poſtremò, illa interpretatio ferri poſſet, ſi Gangrenſi Concilio prohibebatur recedi duntaxat a parentibus qui pagani eſſent. Nam quia religio Gentilium tum adhuc potentior erat: itaque proculdubiò cauendum ne Chriſtianam nimis faſtidirent: fortaſſe Eccleſia tunc improbaſſet, a fideli deſeri infidelem, niſi apertè traheretur in cultum & ſacrificium Idolorum. Sed liquidò apparet, Synodum noluiſſe eo magis deſeri parentes ſi Chriſtiani, fidelèſque eſſent, cùm ait, *Vt liberi hoc ipſum in iis venerentur quòd fideles ſunt*: Ratio perpetua Chriſtianis. Verùm operæ pretium eſt meminiſſe eò ampliùs cauſam & occaſionem Synodi. Non fuit, quòd Pagani quererentur ſe deſeri ac negligi a liberis Chriſtianis. fuit ex aduerſo, quòd Chriſtianos Chriſtiani relinquerent: atque idipſum filij in eos committerent, quod tu nuper aduerſum me: vno excepto, quòd illi veteres veram vitam Monaſticam ambiebant: tu, qualis ea nunc eſt, veſtiariam, & verboſam. Vnde igitur illa vitioſa diſciplina? Cùm primùm fuêre in Eccleſia qui ſe dicerent Anachoretas, Eremitas aut Monachos: Euſtatius extitit, qui, zelo

quodam,ſed imprudenti, cepit perſonare verba illa ſpecioſa, *Chriſto indignos eſſe, qui eo patrem aut matrem plus amarent*:atque inferre ex illis,omnia eſſe cōtemnenda,Lares,facultates,parentes, liberos , germanos, denique hunc mundum vniuerſum quò beatiùs in ſolitudine liceret eſſe, degeréque ſub norma aliqua, aut Societate ſeiuncta ab aliis:Videlicet, ne iam ſufficeret eſſe Chriſtianum,niſi Euſtatienne eſſet præterea. Quid manabat de doctrina iſta? vt vxor relinqueret maritum; dominum, ſeruus:parentes ſuos,liberi,&, vice verſa; vt Chriſtiani faceſcerent matrimonium: vniuerſum id denique ad quod pro patria nati ſumus:vt Religio,quod poteſt maximè,continere omnes in officio:eos,in cōtrarium,diſſiparet, peruerteret : denique vt meritò dicerent Gentiles(inter hos Zozimus) *Chriſtianos infructuoſos eſſe in negotio*:quæ ſumma erat hominibus iniuria, inquit Tertulianus in Apologetico . Reſpondebant nihilominùs Euſtathieni, relictionem,neglectūque hunc fieri *occaſione Dei cultus*. At Patres in Concilio damnauêre occaſionem iſtam : edixeréque vniuerſi,magis Chriſtianum,Religioſúmque

esse, parentes venerari & colere (præcipi etenim a Domino) quàm, vt is vicissim obseruetur, eos negligi: quod prohibet. Nam cum parentibus rectè eum coli posse: siue is, infideliter, inquit Ioannes ille. Ergo Eustathius diuertit ab instituto: & tandem Episcopus fuit in Ecclesia, non Monachus. Quòd Concilij illius occasio fuerit huiusmodi, docet epistola Synodica: docent Socrates Sozomenus, Isidorus: sed & Gratianus ipse distinct. xvi. & xxx. Quid? tot & tantæ auctoritates tibi non sufficiunt, postquàm mea apud te iam nulla est? An iterum, iterúmque putas, te, nec si permisero, posse euadere in verum, legitimúmque Iesuitam? fortasse in hoc luto etiam hæres. Videamus itaque quid sit id quod tibi afferunt ex D. Hieronimo: & an Claustrius aliqua Theologia superuenit, nouúmve Euangelium, quo abrogata sint vetera illa Ecclesiæ decreta, postquàm hæc tam magnificè contemnis. Certè D. Hieronymus scribens ad Heliodorum de laude vitæ solitariæ, vsus est his verbis: *Licet paruulus ex collo pendeat nepos: licet sparso crine, & scißis vestibus, vbera quibus te mater nutriuerat, ostendat: licet in limine pater ia-*

ceat: per calcatum perge patrem: ſiccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus eſt, in hac re eſſe crudelem. Sententia omninò magna, & eximij in Eccleſia Theologi. Sed priùs quàm dilucidè oſtendo quo ſenſu enunciata eſt: cùm Hieronymus (vt videtur) ſic capite diminuat parentes, & Naturam ipſam eo quaſi proſtituat modo: concilia mihi imprimis quod pro parentibus ſcripſerat in epiſtola de vitando ſuſpecto contubernio: *Pater & mater*, nomina (inquit) ſunt pietatis, officiorum vocabula, vincula Naturæ, ſecundáque poſt Deum fœderatio: *non eſt laus ſi vos diligitis; ſcelus eſt, ſi odiſtis. Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſubiectus erat parentibus ſuis. Venerabatur matrem, cuius ipſe erat pater: colebat nutritium, quem nutrierat, geſtatúmque ſe meminerat alterius vtero, alterius brachiis*. Dices, hunc locum in illo habere exceptionem: videlicet, vt pietas tunc omitti poſſit, negligi beneuolentia & humanitas, cùm ſtat filiofamilias conuolare in Monaſterium. Crudelitatem eo caſu miſericordiam videri: inciuile, honeſtum: contumaciam, fidem. Atqui ne exiſtimes (ô fili) vtcùnque Hieronymus hæc ſpecioſiſſimè

ad Heliodorum: ſi ſeriò ageret tamen, allaturum ei conſilium, vt quod denotant verba, re adimpleret in parentes. Abſit vt Hieronymus parricidij auctor, ſuaſórque eſſet: vellétque ab Heliodoro Tulliàm illam imitari, licet vt eo nomine Regna omnia inuaderet quæ vel hic ſunt revera, vel quæ apud mortuos imaginantur eſſe. Tãtùm certè abeſt vt verba illa Hyeronimi in tantam crudelitatem, tantúmque nefas trahi ac conuerti poſſent: vt cùm Hieronymus hæc Heliodoro diceret, nullus ei ex parentibus ſuperſtes eſſet. Habebat ſolummodò ſororem, & ex ea Nepotianum tunc infantem: itaque non poterat exiſtere, vt ſi parentes deſerta Syriæ illi interdicerent, per calcatos, proiectóſque nihilominùs ambularet. Quid vult Hieronymus igitur? Cùm Heliodorus iamdiu militiæ vacaſſet, aliiſque publicis negotiis: maior factus, atque orbus (vt diximus) terrena habuit pro derelicto, vnáque cum Hieronimo, qui erat iunior, vouerat vitã ſolitariam. Ac ſanè diuerterant in Monaſterium, fuerántque ambo in eo diu, cùm ſubiit Heliodoro deſiderium viſendi vnicam ſororem, atque ex ea filium. Illic cer-

tè animum mutat mancipiat ſe Eccleſiæ, & aſſumit Clericatum pro Monachatu. Tunc eſt proculdubiò cùm iſta ad eum Hyeronymus de laude vitæ ſolitariæ: cùm adoleſcens, ac penè puer (vt ait de ſe alio loco) cùm recens ab Academia, his floſculis apud eum vtitur: cùm eâ militiâ ſeculari alludit ad Olympicam: & eos motus, eos affectus interponit, qui ſæpe cum amicitia coniuncti ſunt. Ea ſanè ſunt huiuſmodi, vt cùm pro Chriſto Ieſu caſtratio imperatur: cùm excæcatio, ſi ſint oculi in ſcandalum: cùm derelictio & amiſſio bonorum, quaſi ſit impoſſibile locupleti intrare in Paradyſum: cùm non curare de craſtino, aliáque id genus, quæ ſine dubio inducerent hæreſes, ſi ad literam, non ad ſpiritum traherentur. Leontius, Epiſcopus Laodicenſis, quòd re ſeſe ſecuiſſet, dãnatus eſt in Eccleſia. Quid ille ipſe Hyeronymus? nonne ſcripſit tam multa, & tam vehementer in commendationem pudicitiæ, & cælibatus, vt propè videretur damnare & improbare matrimoniũ? Et tamen certum eſt hoc proculdubiò noluiſſe. Si ita eſſet, nempe vt ex animi ſententia perſuaderet Heliodoro citiùs per

patrem proficiſci, quàm priuari eo ſummo bono,quod(vt videre eſt) collocas in Monachatu:quare huic Clericatum anteferret?Agnoſcit quas ſolutiones afferebat Heliodorus, in alio valere poſſe: in ſua cauſa non valere,qui, quia conceptis verbis profeſſus ſit vitam exercitatricem, nequeat ſine fraude reuocare gradum, & tendere etiam ad maiora,vt puta ad Præsbyteratum. Deſcribit is quidē certè quàm benè, ac beatè viuatur in Monaſterio: cōtrà,in Seculo quàm periculoſè ac procliuiter ad tentationem. Gaudebat (inquit) de aſcenſu:ſed timebat de lapſu: Itaque non accuſat diſceſſionem Heliodori: imo nec promotionem in Clerum.Neque amplius ei auctor eſt præciſè,vt a vita hac cōmuni tranſeat ad Monaſticam. Sed quia ad eam iam anteà defecerat, & rurſus (vt dicitur)faſtidierat cucullum: & quam vnà arripuerat,abiurauerat vitam:conatur Hieronymus validis iſtis argumentis, aut potiùs ſchematibus,retrahere eum in Monaſterium.Et quòd ad ea attinet. *Qui amat patrem & matrem plus quàm me*:vide(quæſo)num Heliodorus reſpondebat Hieronymo,locum ea habere *Si de Martyrio ageretur*:

retur: & an Hieronymus huic ſolutioni rectè ſatisfaciat. Vt vt ſit tamen, ne quis aliquando orationi illi ſuæ, non tàm veræ quàm eleganti, tenaciùs inſiſteret: & verba attenderet, non mentem: ad extremum ille ipſe, tum cùm prouectior eſſet, epiſtolâ ad eundem Nepotianum, iam annis, iam virtute virum, ſententiam mutat: & quæ olim propoſuiſſet Heliodoro, feciſſe ait, cùm luderet pro ætate: & calentibus adhuc Rhetorũ ſtudiis ac doctrinis, quædam more ſcholaſtico depingeret. Perpende nunc apud te, ſi locus ille Hieronymi te excuſat: te, qui minor es etiamnum viginti quinque annis: te, qui & patrem & matrem habes: te, qui nihil præuoueras Ieſuitis: te, cui non agebatur de euitando Paganiſmo, neque de perſecutione fugiẽda: te denique, non cui obeundę eſſent vaſtæ ſolitudines, ſed ſi quæ ſunt omnium Gentium ſedes, vrbéſue elegantiores & amœniores. Sanè cuicuimodi fuit oratio D. Hieronymi: quacúnque eam ſcripſerit ætate: ſi nomen tanti viri te mouit nihilominùs: cur non mouit ex aduerſo Beati Heliodori exemplum (nam & ſic eũ Hieronymus appellat) cur non etiam Læti (ſi

quæ extat ad eum epiſtola, eſt Auguſtini) qui maior, & deſpectam Remp. repetiit tamen tædio omiſſæ matris? Cur non Ioãnis illius Chryſoſtomi, de quo antè? Non fuêre minùs ſancti propterea, non minùs Christiani, non minùs fideles. At ne obiicias, vtcúnque illa celeberrima exempla ſolius eſſe primitiuæ Eccleſiæ: producam tempora Bernardi Abbatis: atque etiam poſtremò, ne ſit quo tantillùm hæſites, ſatisfaciam Iuſtiniano Principi, cuius conſtitutione ſunt qui exiſtiment tribui liberis, vt ſine conſenſu patrum ſeſe applicent Eccleſiæ: quò cunctis accuratè perſpectis, tute ipſe ſententiam feras, Quod commiſiſti aduerſum me, rectúmve ſit, an ingratùm. Hic res eſt inter Catholicos, imò inter Monachos, quod anguſtius eſt omnino. Beato illi Abbati fuerat nepos, nomine Robertus, quem pater in iuuenili ætate deſtinauerat Monaſterio Cluniacenſi. Sed eo mortuo ante oblationem, Robertus ſociauerat ſeſe Ciſtercienſibus: & Bernardus ipſe eum illic adoptauerat: Paulò poſt monachi quidam Cluniacenſes circumuenére adoleſcentem, & ex illo Monaſterio tranſtulere in ſuum. Hinc controuerſia

inter Regulares. Bernardus primùm accusabat hoc quasi lenociniũ: videlicet, quòd ad eam rem & dolum, & blanditias, & machinationem attulissent. Nam qui seducerent nepotem, tentasse imprimis per nouitium quendam: posteà, per absolutionem Monachum: postremò, per vnum ex Prioribus amplissimis, Vim deinde accusabat, quòd violassent Ostiarios, atque ex Monasterio, tanquam ex carcere, Robertum exemissent, Superioribus insciis, inscio Abbate, auunculo inconsulto. Vide, obsecro, nũ in tua causa aliquid sit huiusmodi. Primò, quòd vir quidam Confessorius: posteà, suo ordine, Cubiculi Magister hoc insusurrauerint tibi, Nullam vitam beatiorem esse Regulari. Tandem, Primarius, aut Prouincialis illustrissimus, inter Regulares eam vestram antecellere omnino. nam & cognominari ab ipso Iesu, Sed en quod præcipuè allegabatur a Bernardo, & quod proculdubiò vocationem atque inspirationem hanc, quam adeo extollitis, necesse est damnari ac reiici. *Petitio* (inquit) *quam Regula præcipit, non est pro eo facta a parentibus*. quasi diceret: Licet pater, dum viueret, concupiuerit ali-

quando vt ſuus ille eſſet Cluniacenſis: non tamẽ impleuerat deſiderium. Itaque quod communis Regula diſertè exigit, vt qui vult Monaſterium ingredi, offeratur a parentibus, & coram teſtibus offeratur (id enim etiam continet) deeſt in profeſſione veſtra Cluniacenſi. At in Ciſterciẽſi, ideo non fuit neceſſarium, quia filius tunc temporis prouectior erat, & erat ſui iuris. Cur igitur (exclamat Abbas) ſpoliaſtis me nepote? cur meo gaudio? cur fructu ſpiritus? cur animæ dimidio meæ? Non poterat ſaluari mecum? Te, ô nepos (inquit) feſellit ſanctitas: ſeduxit Religio: perdidit auctoritas ſeniorum. Enimuerò, ſi bonus ille Abbas tàm acerbè inuehitur in Cluniacenſes, vt lupos rapaces eos propterea appellet: quid mihi liceat aduerſus Ieſuitas, qui viuenti patri filium indignè auferunt, negant frudulenter? *fortè miſerti ſunt tui*, vt Roberti Cluniacenſes: fortè damnatio imminebat moranti tibi cum parentibus, cum patruis, auunculis, amitis, cum fratribus & ſororibus Chriſtianis & Catholicis. Atqui, ſi hoc ſolùm, Monaſterium cõmutaſſe, tàm erat periculoſum huic nepoti vt ea re poſſet animulam perdere (ita

enim Bernardus ille) quid calcanti ac proiicienti tibi non solùm præcepta Dominica, sed & decreta Patrum: præcipuè verò tàm tumidè & arroganter? Sed quam ob causam? non vt fidem mutes, sed vestem: non vt Ecclesiam, sed classem? Vide quid ad nos vsque Vigoreus ille scripserit in Sermone de Martino: Nulla re inuenies dissentientem a vetere illa & sanctissima disciplina. Sed ne Iustinianũ omittamus: Sit ita sanè vt in ea fuerit sententia. Non sufficere ad exhæredationem, criménve ingrati vouisse Monasticam sine consensu patris: sequitúrne, si noxa non est par parricidio, aut incestui: noxam attamen non esse? aut si locus exhæredationi non sit: rẽ propterea carere animaduersione? aut si crimine, carere etiam vitio? Non poterat filius vxorem ducere sine consensu patris: & tamen si fecisset, non erat locus exhæredationi, nisi duxisset infamen. Itaque nõ peccabat ducendo vxorem sine consensu patris? Nõ sequitur Iam affirmo imprimis, quicquid Iustinianus dixerit, senserit, omnes retrò Imperatores sensisse cõtrarium: hoc est, illo casu admisisse exhęredationem. Vnde hoc? quia is ipse profitetur, se

in ea re emẽdare Ius antiquum. Atqui hoc affirmo quoque, omnes illos Imperatores, ac potissimùm Christianos, plus simul habere auctoritatis, quàm solum Iustinianũ, qui potuit perinde errare in traditione ista, vt errauit in diuortio, & vt ab Euthicete non dissensit. Verum enimuerò certũ est (& patet ex fine Constitutionis, vbi agitur de seruis aspirantibus ad Christianismum) cùm Iustinianus sustulit exhæredationem quam diximus, cogitasse de liberis Gentilium, qui se sociando Clero, aut Monasterio, acquirebant emancipationẽ, vt serui eo ipso libertatem. Nam aliàs si scripsisset de omnibus omnium liberis, aut de liberis Christianorum duntaxat: nónne verissimile est eum distincturum qua ætate essent qui inuitis parentibus se Ecclesiæ, aut Monasterio mancipassent? videlicet, vt si ante pubertatem, pleniorésve annos: nulla esset Professio. si posteà: valeret, sine metu abdicationis? Quod igitur Iustinianus illic cõstituit (Titulo nempe de Episcopis & Clericis) ita est, vt cùm fides Christiana fauorabilior esset Paganismo, propterea filij Paganorum, siue essent in potestate patrum, siue non, non

minus hi absque exhæredatione (qualis est quæ extat apud Theodoritum cap. illo xxii.) fierent Ecclesiastici suo voto: quàm serui infidelium, liberi, cum nullo onere pretij restituendi ab Ecclesia, vt ante Iustinianum cauebatur. vnde sic concludit: *hæc omnia pietatis intuitu nostra sanxit æternitas*. Quòd si obiicitur, tandem Iustinianum, Nouellâ cxxiii. §. antepenulti. Christianis ius idē dixisse: verisimile est visum eo tempore, fuisse durum quemquam exhæredari ob Monachatū, propterea quòd qui huic vitæ se mancipasset, non propterea erat Ecclesiastici ordinis. vocabatur ad successionem: & erat voluntatis, manére, aut discedere a Monasterio. Sed postquā huic generi vitę accessit votum paupertatis & castitatis: frustra parentes liberos exhæredassent, qui sese exhęredabant Monasterio. Nihil quicquam posteà quærebatur, quàm an Professio valeret sine consensu patris. Displicent tibi hęc omnia? & heres in Iustiniano potissimùm? Oppono ei Concilium Constàtinopolitanum sextum: oppono decretum illud maximum, quo vtróque renouata est excommunicatio Grangrensis. Verùm, vno verbo, op-

pono tibi extraneo Imperatori, cuius Cõstitutionibus non tenemur, optimos Principes nostros. Oppono statuta Gallicanæ Ecclesiæ: omnium Ordinum consensum: postremò, res in Senatu iudicatas. Carolus Magnus multa constituit de Ecclesia, ídque (vt refert Ansegisus) adhibitis Episcopis, Proceribúsque omnibus. In his hęc continentur. lib. v. Cap. xcv. *De pueris verò sine voluntate parentum, vt tonsurentur, vel puellæ velentur, modis omnibus inhibitum est: & qui hoc facere tentauerint, mulctam quæ in capitulis legis mundanæ à nobis constitutis continetur, persoluere cogantur.* Mulcta illa est in lege Salica, tit. de iis qui pueros vel puellas occiderint, vel totunderint. Vbi ante omnia annotandum est, ęquè accipi, si quis occiderit liberos nostros, aut si parentibus inuitis copulauerit Monasterio. Nonne est enim interficere, sic agere in eos, vt iam parentibus pro extraneis habeantur? non sint consanguinei? non hæredes? sit extincta propagatio? sit adempta consuetudo? sit ipsa præsentia tanquam interdicta morte? Mihi anteà videbatur, sic auelli à suis, contineri solummodo Fabia lege. At magnus hic Imperator hoc

attribuit

attribuit etiam Corneliæ. Ergo quæ reprehensio, quæ accusatio est, tam sanctos, tam beatos, non solùm Christo esse Hypocritas: Ecclesiæ, anathema: plagiarios, legibus: Bernardo, lupos: verumetiam Imperatori homicidas? Videamus quod superest, num aliquid sit hodie tale quale illud Caroli Magni. Carolus IX. in Conuentu Aurelianensi, articulo XIX. sic constituit: *Ne parentes, tutores, consanguineique vlli, vllæue liberis, pupillisque permittunto Monasticam profiteri, nisi si masculi annum attigerint* XXV. *fœminæ, vicesimum. Si ante illa tempora vlla professio fiat: ita allecti, quicquid aliud olim legibus, moribúsve obtineret, habeāt testamenti factionem: modò ne quid in monasterium conferant*. Hæc Constitutio aliquid plus continet, quàm Concilium Magnutinense, de quo Distinct. XVI. III. VII. & XX. Questio. cap. Cōstituit. Nam quicúnque ante illam ætatem comam posuissent, censet posuisse dolo, atque in auaritiam Monachorum. Præterea, tantùm abest vt permittat liberis ante illam ætatem se sine consensu patrum addicere Monasterio: vt parentibus, tutoribus, agnatis prohibeat hoc consentire. Quòd si res iudicatæ ha-

bent auctoritatem apud te: en iudicium Senatus, ex Laicis & Ecclesiasticis conscripti, quod in tua causa actum est nominatim: id vt nescires fortassè operam dederunt. *Quòd Petrus Ærodius, Quæsitor Andegauensis, questus est de Renato adolescente, filio suo, quem Iesuitæ sollicitassent, supreßissent: Rectore, ac Primario Collegij Claromontani propterea introductis: ad rogationem Faij, Aduocati Regij, D. E. R. I. C. Placére, Ærodio dari inquisitionem plagij (* nam si crimen nõ negassent, iussus esses exhiberi: tandiúque esse tuos in vinculis) *Interea Senatum prohibere ne quid in præiudicium fiat, neue illum adolescentem Iesuitæ societati admisceant suæ. futurum alioqui fraudi. Id ne nesciant Collegæ, iubere per Claromontanos dici, rescribi suis. In Curia, XX. Maij, anno* M. D. LXXXVI. fortasse etiam leges aliquando quid de re ista Blesis Gallici Ordines postulauére: & post fratrem quid ibi statuet Henricus III. Rex noster: Interim iussit renũciari de te Summo Põtifici, vt, quod bonis omnibus displiceret, id pro sua quoque potestate vellet corrigi & emendari. His omnibus vel rationibus, vel legibus, vel exemplis quid respondes? Si ob factum dolui tuum: aut

ſi,ob eorum magis; quos certè auctores habes,quàm tuum:facióne expers cuiuſcúnque diſciplinę?an tranſuerſum me agit ea perturbatio, quâ Naturæ,quâ ſanguini plus tribuitur, quàm par ſit? vtrùm verò quòd ignorem quid ſit in Religione pium, quid purum,quid præcipuum? Sentis (vt opinor) quòd,eſſe Eccleſiaſticum, ſiue indifferens eſt,ſiue honeſtum per ſe: nō debuiſti in ea re me deſpicere. Si indifferens: quia tunc obedientia neceſſaria eſt: ſi honeſtum: quia honeſtius eſt annuente patre. Sanè,ſi nulli reperirentur qui liberos Eccleſiæ offerrent; eſſétque nihilominùs neceſſarium iuniores miniſtrare in Eccleſia: tribuamus Religioni,vt qua vi,quóve dolo captus,deceptúſque es, ſic poſſint filiifamilias aliquando rapi, abducíque a parentibus. Sed tot Eccleſiis, Monaſteriiſue an deficiunt qui quotidie offerantur? At ſi quicquid in cōtrarium,valet nihilominùs votum parētibus inuitis:ſaltem ſit aliquid in eo quod velint. Optent hoc aut illud Monaſterium. Sit in hac inobedientia Eccleſiaſtica, in quo pietatis illius antiquæ, reuerentiæve quam & Deus Opt. Max. & Natura præſcripſerunt, reliquiæ appareāt

tamen. Atqui tantùm abeſt vt liberi iure vllo poſſint relinquere parentes quò adhæreant Monaſterio: vt qui impēſiùs ſcripſere de laude vitæ ſolitariæ, fateantur, poſſe hāc à liberis dimitti, ac renūciari voto, quò parentibus inſeruiant. Hoc enim altero omni maius, antiquiúſque eſſe. Patet ex Gregorio illo Nazianzeno, qui reuocatus à patre quòd litibus nō ſufficeret quę ei mortuo Cęſario, altero filio, obuenerant ex adminiſtratione publicorum: deſeruit monaſticam, & ad parentem cōtinuò conuolauit. Patet ex Beato illo Heliodoro, qui & Eremum, & Hieronymum reliquit, vt ſubueniret, non patri, ſed (quod minus eſt) ſorori, nepotíque quē diximus. Idem ſenſit Auguſtinus, (ſeu quiſquis auctor eſt) ad fratres in Eremo: nec vult vllū cogi poſſe vt redeat ad monaſterium, niſi patre ſuo defuncto. D. ille Hieronymus, in epiſtola ad Fabiolam, loquitur de diſceſſione iſta, cùm ait: *Quanti monachorum, dum patri, matríſque miſerentur, ſuas animas perdiderunt?* quibus verbis non improbat diſceſſum, ſi fieret verè ob paternum obſequium: ſed ait, plures Monachos, dum prætexunt tales excuſationes, vitam &

animam perdere. Quamobrem vt maximè fuisses Iesuita me volente & consentiente: posses hoc tempore seiungi & distrahi a nobis? posses quauis in cellula Religiosè esse, in qua bella, aut potiùs latrocinia, sine periculo audires, quæ Patriam hodie labefactant? posses non continuò aduolare, vt omni ope, assiduitate, obsequio minueres eam molestiam quæ ex patriæ incēdio, bonis pręcipuè, est maxima? Sed vi te detinent fortasse. Esto hoc magis, quàm vt te omnem humanitatem, omnem affectum, ingenuitatem omnem, & pręsertim hoc tempore, existimē amisisse. Sed omissâ prærogatiuâ Antiquitatis, si lubet, agamus quoque argumētis. Cùm ita sit vt matrimonium pro sacramento habeatur; & vetustiori quidem si ordinem inspicimus: cur apud vos indignè sic tractatur? Nonne necesse est id summo cum detrimento Reipub. & Ecclesiæ pollui, ac prætermitti, dum fructu spoliatur suo? dū pignoribus? dū dissoluitur eo nodo, quo, qui igne & aqua astringitur, qui mensâ, qui thalamo, qui sponsionibus, non strictior vllus, arctiórque est? Quis curet liberos alere & erudire, si, postquam omni impen-

ſa ac ſolicitudine hoc factum eſt, alieni ſunt, non ſui? Si quaſi directo quodam iure, aut (quod magis eſt) Tyrannide Sarracena, auelluntur à parentibus? ſi ſimul ac coniuges noſtræ pepererunt, ſint liberi ſtatim primi Monachi occupantis? Qui patri eripit filium: educatori, alumnum: domino, ſeruum: Deo efficit impium, patri irreligioſum, educatori ingratum, domino nequam, inquit Tertulianus aduerſus Marcionem. Preterea, tollere obedientiam liberorum, atque reuerentiam perdere: Naturam ipſam effodere eſt: eſt a fundamentis, a principio ipſo diſcutere omnem inter homines ſocietatem. Nam qui patri inobediens eſt, qui matri: is neceſſe eſt tandem in impietatem, aut hęreſim prolabatur, vt a fidelibus & infidelibus vnanimiter ſcriptum eſt: videlicet, à Plutarcho, lib. de fraterna amicitia: & a Ieſuita quodam, de Britannica hęreſi. Sed eos ipſos melius eſt audire. Nullus eſt (inquit ille) qui, etſi aliter tacitus ſentiat, non enũciet, prędicet tamen, primum locum reuerentiæ, Diis: ſecundum, parentibus eò vſque eſſe a Natura tributum, vt Diis ipſis nihil tàm gratum, acceptúmque ſit, quàm

ſi liberi officioſè ac ſponte diſſoluant parentibus beneficiorum vſuras, quia nequeant ſorrem. Nulla re tam argui contrà ἄθεοί ne ſint, quàm ſi deſpiciant parentes, committántue quid aduerſus eos vel tantillum. Ieſuita verò: *Quid Anglos adoleſcentes tàm citò hæreſi imbuit?* deſierant obedire præceptoribus: deſierant eſſe honorifici in parentes. Quaſi diceret, Mirum nō eſſe ſi tam facilè deficerent à paterna religione ac fide, cùm ſemel contumaciam atque irreuerentiam deguſtaſſent. Deus bone! ſi ea admitti, laudariue poteſt: an hodie præſertim, & hic apud nos, vbi iam nemo eſt qui non eximat ſeſe eo officio quo ſiue Deo obnoxius eſt, ſiue Principi, ſiue Magiſtratibus, ſiue maioribus vniuerſis? Atqui omnes iſtæ prærogatiuæ reperiuntur in parente: in filio, iſtæ obligationes omnes. Honeſtúmne eſt igitur, vltrà proteruiam, fauére etiam illiberali animo & ingrato? In nouiſſimis diebus (inquit Paulus ad Timotheum) inſtabunt tempora periculoſa: Erunt homines ſemetipſos amantes, blaſphemi, parentibus inobedientes, ingrati, ſine affectione. Quod ſi denuò Religionem obiicis: qui color, Scholaſticos

Doctores, Scotum, Durandum, Aquinatem, Paludanum, DominicumSotonem, aliósque plures, tàm sollicitè disputare, an liberi infidelium possint baptisari inuitis parentibus (Thomas ille omnino pernegat: asseritque Ecclesiam id nunquam permisisse: non Syluestrum, Constantino Magno: non Theodosio, Ambrosium) atque intereà contra paterna vota, vota liberorũ sic approbari, suscipi sine controuersia? Sanè si parentes sint Christiani, pronunciant vno ore, vi adigi posse vt eidem Religioni initiẽt suos: hósque ampliùs, vt eam sanè fidem profiteantur quæ est ciuium vniuersorum. Si qua sit particularis Regula, aut societas a communi seiuncta: hoc minimè quidem. Id enim voluntatis esse. vt puta: sufficere, si Christum profitemur: Dominicum, aut Augustinum, non necesse. Sed qui Iudæus, Paganúsve esset: B. Thomas non solùm negat debere attrahi ad fidem violentiâ: aut, si minor sit ætate, vt ad eam rem pro liberis consentiant parentes: verùm & Concilium Toletanum IIII. cuius mentio est dist. XLV. cap. de Iudæis. Si placet, liceat blandè appellare, velitne quis magis in claustro esse, quàm in Re-

in Repub. Sed vis, an adulatio eſt, poſtquàm quoquo modo hæc extracta vox eſt, *Volo monachari*: te deinceps quaſi in ergaſtulo habere, aut te huc & illuc circunducere, agere, ne incidas in parētem, propinquúmue vllum, qui (licet Chriſtianus) te à cogitatione illa dimoueat quæ obrepſit ante annos: aut, ſi iàm ineunte adoleſcentiâ, tunc obrepſit tamen, cùm ineſt maxima imbecillitas conſilij, vt inquit Cicero? An alter es Hercules Prodici, cui cū pubertate prudentia obtigit? Vtrùm liberi noſtri ad Clerum, aut ad Monaſterium non aliàs conuerti poſſunt, quàm ſi continuò, quaſi igne & aqua, interdicti ſint, hoc eſt, patris, matriſque communione & aſpectu? Eccleſia hoc non laudauit niſi in liberis Iudæorum, ne facti Chriſtiani vltrà inuoluerentur erroribus parentum. Ita eſt in Canone. Sed de Chriſtianis diffidére inter Chriſtianos: quod nouum eſſet Euangelium? Quæ conuenientia, vt, iuxta traditiones Eccleſiæ, Preſbyteri nequeant benedicere nubentes, niſi oblatos a parentibus: nequeat Epiſcopus ordinare extraneū, niſi Diœceſano permittente: nequeat ſuſcipi peregrinus, ſine formatis (vt appel-

lant) ſine literis dimiſſoriis, aut commendatitiis: poſſint verò admitti vota filiorũ, filiarúmve ſine traditione, commendatione, arbitrióque domeſtico? Sed, vt tãdem noſtra concludatur oratio: Sic contra ea omnia quæ dicta ſunt, patriam poteſtatem Flocci facito vt velis, ſiue vt potiùs tibi præcipiunt ij apud quos tàm beatè & Deificè habitas: nihilominùs apud liberos benè natos, & verè legitimos, adhuc eam ſuſtinent, ſuſtentant quatuor columnæ. Prima, eſt indignatio Dei viuentis, qui iniuriam patris reputat ſuam. *Quàm malæ famæ eſt* (inquit Eccleſiaſtes) *qui derelinquit patrem! & a Deo maledictus qui matrem exaſperat!* Secunda: Relegatio filij, cui pater ob inobedientiam ſic pronunciat: Diſcede a me, atque ab aſpectu abſtine meo. Nam & ſi (vt apparet) nihil habes antiquius: certiſſimum eſt tamen, nullum Dei ſupplicium maius eſſe aduerſus homines patris, in liberos: in ſubditos, Principis, quàm cũ ab iis aſpici nolunt, quibus nihil ore, aſpectúq; ſuo debuerat eſſe iucũdius. De Deo: nónne ita eſt, ipſam æternam damnationem in priuatione illa conſiſtere: vt contrà, Dei viſio, eſt tota merces? De homini-

bus: Dauidem eo genere animaduertiſſe in Abſalonem! hinc ille poſt biennium: Si pater (inquit) memor eſt adhuc iniquitatis meę, ô Ioab, mortem magis impetrato. Quid? nonne Manlij Torquati ſententia huiuſmodi fuit aduerſum Iunium Syllanum, quem Macedones accuſabant de repetundis: Quia non talis fuiſti in imperio quales maiores tui extiterunt: te in conſpectum meum venire veto? Non potuit ferre hoc iudicium, manus attulit ſibi. Eſt etiam de Marco Scauro, qui filio è pugna turpiter redeunti, miſit qui diceret, *Reus fugæ còram ne accedito*, hoc nuntio, filium, gladio in ſe, quàm in hoſtes, fortiùs vſum. Sed & Auguſtus, cùm Tarrio aduerſus filium domi aſſideret, ob idipſum pronunciauit, *Acerbiſsimè puniri qui a paternis oculis ſubmouetur*. Huius pœnę elegantiſſima eſt ratio apud Platonem: Nam ſi (inquit) liberis nullum pulchrius ſimulachrum eſt Deorum, nullus domi precioſior theſaurus, quàm decrepiti parentes: quæ durior pœna iis imponi poſſit, quàm priuari aſpectu tam familiariũ Deorum, ne eos liceat tangere, liceat oſculari? Si exilium proptereà intollerabile eſt, quia hoc præſtat

vt careamus aſpectu ædium quarumdam, ſocorum, lapidúmve, quos Monumenta appellamus: quid, carere iis hominibus qui nobis ea ipſa conſtruxerunt? imò, qui nos ipſos? & qui nihil ſibi voluere ſuppetere, quàm vt liberis relinqueretur? Quod ad Principem attinet: in promptu eſt exemplum eiuſdem Auguſti, qui vt mulctaret Athenienſes, maluit diuertere in Æginum inſulam, quàm videri Athenis. Exemplum Marci Antonini Philoſophi, qui obeundo Anthiochiam, accitus noluit ingredi, quòd Auidio conſenſiſſent. In promptu, Caroli VIII. Principis noſtri, qui reportato exercitu ab expeditione Neapolitana, & ad D. Dionyſium gratias agens, noluit videri Lutetiæ, quòd proficiſcenti non ſuppeditauerant nimium. Tertia animaduerſio quam parentes perpetuò habuerunt, & quam perpetuò ſunt habituri: Benedictio eſt, qua afficiunt gratos & obedientes: Maledictio, quâ ingratos & contumaces. Benedictio, merces obedientiæ eſt, inquit Elias Cretenſis. Ideóque Gregorius ille qui iam patri audiens eſſet, non poſtulat *dari ſibi* benedictionem, ſed *reddi*. Eſto: tanti eam ne æſtimes, quàm Iacob, aut Io-

ſephus, aut Nazianzenus ille. attamen pertimeſce maledictionem. Memento filiorum Noë: Recole quod eſt in Deuteronomio, ſecundo loco imprecationum: *Maledictus qui non honorat patrem ſuum, & matrem ſuam. Et dicet omnis populus, Amen.* Quod cap. III. Eccleſiaſtici: *Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta.* Vide quod eſt apud Platonem, lib. XI. de legib. Imprecationes Oedipi, Amyntoris, Theſeíque aduerſus liberos, a Diis ſuſceptas, auditas eſſe. Nihil (inquit) filio tàm exitioſum, quàm paternę, vel maternæ dirę. Quod denique apud Suidam, de Leontio, Tripolitano Epiſcopo, cuius precibus annuit Deus, filius obiret magis, quàm vt oculis cerneret eum vitam viuere impiam atque inhoneſtam. Poſtremum remedium parẽtum, auxilium eſt Iudicis, qui ad ſolam eorum poſtulationem, aut pœnâ, aut carcere in liberos vtitur qui eam ſententiam dicit in contumacem, quam expoſtulant parentes (ita enim ab Alexandro reſcriptum eſt) in petulantem, vtcúnque leue crimẽ eſſet in extraneo, dura & aſpera omnia. Cur ita? vt liberis nihil ſanctius, nihil inuiola-

bilius sit parente. Est in nostris annalibus, tempore Diui Ludouici Stephanum Bolæum, Præfectum Parisiensem, suffixisse quendam, quòd mater aduersus eum dixisset, *Nullà curà posse efficere ne perpetuò fur sit*. Superest igitur, si vis euitare has pœnas quæ omni iure filio imminent contumaci: sique hæc disputatio eam vim habet vt tu ad te ipsum redeas, sitque propterea in animo meditatio officij: hoc agas incõtinenti. Quòd Ecclesia ambabus manibus pœnitenti perpetuò est obuia, parentum imitatione facit. *Veni itaque, & pax erit: reuertere, & satisfactum est*: (Nam placet te ita alloqui, vt nepotem Bernardus ille) *Contra iuris ordinem reuoco læsus, qui me læsit: spretus, requiro contemptorem: iniuriam passus, iniurioso satisfacio: rogo eum denique a quo debueram rogari.* Sin tibi iterum obtunditur, quòd vbi attigeris xxv. annum, tum tibi omnia erunt in potestate: neque habebis ampliùs quo ex contumacia metuas fraudem: propterea quòd te illa ætas quasi emancipauerit, reddideritque tãquam patremfamilias: *dico, edico tibi*: Licet pietas non finiatur pubertate, neque maioribus annis: imò crescat eo tanto: vnde

& Plato seueriùs in eum animaduertit qui xxx. annorum quàm qui minor, patri inobediens est: edico (inquam) quòd si mãsisses apud me vsque ad legitimam ætatem: possem eo tempore tibi aliquid indulsisse vitam eam eligenti in qua habilitatem nactus esses. Sed quemadmodum virgo quæ rapta est immatura, quandiu apud raptorem est, ætatem non attingit: matrimonium nunquam confirmatur, vt decretum est in ipsa Tridentina Synodo: sic, quos annos fueris ibi assecutus vbi me inuito te custodiunt: ne ita eos prodesse putes, quin quicquid posteà vsurpaueris, perpetuò irritum, prophanum, illegitimúmque sit. Cur ita? quia Iesuitæ te semel seduxerunt, & es semper apud eos mala fide, malo more: & cum iactura atque detrimento alieno te contrectant. Non posse excipi, ibi quid fieri a Spiritu Sancto, vbi ita agendo contrahitur maleficium. Quemadmodum res furtiua quoúsque redierit in domini potestatem, perpetuò vitiosa est: sic qualiscúnque succreueris, in æternum erit in te & plagium, & latrocinium, nisi te arbitrio subiiciant meo.

Eſtne qui tibi cōtrarium prædicet? dic illi ex Platone: Mente, & ingenio opus habes. Γονέων γὰρ ἀμελεῖν, οὔτε θέος, οὔτε ἄνθρωπος νοῦν ἔχων, ξύμβουλός ποτε γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί.

FINIS.

Extraict du Priuilege.

PAr grace & priuilege du Roy,il eſt permis à Ieremie Perier marchand Libraire à Paris, d'imprimer ou faire imprimer, vn liure intitulé *P. Ærodij quæſitoris Andegaui, de Patrio iure, ad filium Pſeudoieſuitam.* Et ſont faictes defences à toutes perſonnes de quelque qualité ou condition qu'il ſoyét, d'imprimer ou faire imprimer vendre ou diſtribuer ledict liure, ſur peine de confiſcation deſdits liures & d'amẽde arbitraire, comme plus à plein eſt declaré. Donné à Paris le 18. Iour de Nouemb. 1594.

Par le Roy en ſon Conſeil.

GOGVYER.

Errata ſic corrigito.

Fol.3.lig.5.Lauicanos.fol.6.lig.23.humana.& lig.25.In Deo & in lig 19.(vt diximus)fol 8 lig.18.filiifamilias.fol.13. lig. 19.præludia & exordia.fol.14 lig.penult Reſpub.fol 15 b.lig. 2.μὲσα.fol.16.lig.15.amittunt f.17 lig.4 ſintne.fol.18.lig. 1.bauerit eccleſia fol.19.lig.7.renunciant.f.20 lig.11. Patet & lig.18 Quam f.21.cotte f.lig 24.patresfamilias. f.22. b. lig.1. lectio,ſortitióque & li.12 potuiſſet f.24 lig.21 faciunt: videlicet,vt quemadmodum.f.32.a.lig.1.& ſibi,& Apoſtolis b.lig. vlt.Sequere me,& ſine f.40.b.lig.21.excepta lig.22.quam.

